

ELEMENTA LOGICÆ,

In gratiam Studiosæ inventutis in
Academia OXONIENSI.

Authore EDUARDO BRER-
WOOD, olim Collegij Enea-
nasensæ alumno dig-
nissimo.

LONDINI,
Apud IOANNEM BILLIUM,
1619.

M

ELEMENTA

LOGICA

in Cursu Philosophiae
Academiae Oxoniensis
Auctor: EDOVARDUS BELLERUS
VVOOD, Cantabrigiae
MDCCLXXIII.

LONDON:
J. BELLERUS, BELLERUS
MDCCLXXIII.

AD FLORENTIS-
SIMAM IUVVENTUTEM
Academiae OXONIENSIS
PREFATIO.

Veritatem in puteo
latentem non in-
cōcinnè finxit An-
tiquitas. Nam postquam
mens humana per lapsum
fuit depravata, clarum hoc,
& ab ipso lucis fonte peti-
tum iubar, vltcrius sustinere
non potuit, scintillulas tan-
tum & stricturas quasdam
pristinæ suæ puritatis in se
retinuit. Hinc tot exercita-
tissima ingenia in rerum
causis miserè cespitant, & in-
errorum scopulos, per cog-
natas rebus apparentias im-
pingunt.

P R Æ F A T I O .

pingunt nauem : Hinc est, quod tantæ sint appetitus à recto, intellectus à vero deuiationes : hinc est, quod veritatis lucem non amissimus potius quam retinemus. Hinc tam periculoso morbo plures plura excogitarunt medicamina, sed eò infelicius, quò remedia plerumque mediocria sint quàm mala, & expeditiores hi medici in lectum fuerint quàm in medellam, vt qui misereri magis norint humanæ sortis, quam nostræ imbecillitati suppeditas ferre.

Atque hic de omni remedio conclamatum putassent mortales, nisi mentem nostram tot modis læsam & impe-

PRÆFATIO.

impetitam, in se recepisset
 logica refarciendam: quæ
 rationem de curuli suo
 turbatam, & falsitatum
 inquinamentis foedissimè de-
 formatam cerneret, nullum
 non mouebat lapidem, quo
 hic, diuinæ auræ portioni,
 sus honos venustasq; con-
 ferret sua. Ita enim nos in
 cognitionem rerum pulcher-
 rarum arrexerit, sic conso-
 ratam rationis fauillam in
 purissimam flammam exci-
 tuit, vt nihil turbidi vel fu-
 mosi tantam possit clarita-
 tem deuitiare. De igne *Ve-*
sali memorat *Plutarchus*, Plut. in
vit. Nu-
ma.
 quod si casu aliquo extin-
 gueretur eundem non lice-
 ret ab alio igne vtpote im-

PRÆFATIO.

puro, accendere, sed à solari
radio repetenda est, tam de-
factæ flammæ renouatio:
nec extinctam hanc rationis
& morientem lucem, à quo-
uis licet igne redintegrare.
Logices vnus iubar (si puro
accendi vult) est admouen-
dum. Quin & conceptus,
veritati rerum conformat
semper, sæpe adæquat, ne-
que prius definit comitem
se nobis exhibere, quàm in
naturæ recessum nos intro-
mittendos curauerit, vbi ve-
ritatis lampade sic collustra-
ta cernemus omnia, vt nec
latebit quod obscurum, nec
distrahet quod incertum,
nec obruet quod profun-
dum. Logices ergo muneri
tribu-

PRÆFATIO.

tribuendum est, quod in re-
bus veritatem, disquirere si-
mul possimus & assequi, cu-
ius flamine qui verè plenus
est. *Factus olar nivcis pende-
bit in aëre pennis*, quandamque
videbitur cum Deo cogna-
tionem & necessitudinem
contraxisse. Veritas enim
sic Deo essentialis est (quod
scitè Philosophi observa-
runt) ut si visibili forma se
nobis repræsentare statuis-
set, induret lumen pro cor-
pore, veritatem assumeret
pro anima.

Ovid.
Metam.

Cum verò reliquæ Logi-
cæ partes, suum habeant pe-
culiarem usum & dignita-
tem, tum hæc quæ in præ-
senti tractatu continetur,

A 5

pal-

P R A E F A T I O.

palnam cæteris præferre,
imò præripere videtur. Dis-
cursus enim dirigit & infor-
mat, argumentorum formula
subministrat, Tyrones
minùs exercitados, ad dispu-
tationis praxim instruit, &
ad ipsas literarum apices
præsternit viam. Et cum re-
ctum sit iudex sui & curui,
veritatem proponit argutio-
lis, Sophismatumque quasi
triciis irretitam, è quibus ta-
men ipsam eluctatam cer-
nas, & ab omni grypho fe-
liciter euolutam. Infinitus
esset, si singula percurrerem,
& pro dignitate subiecti, fu-
siori tessera dilatarem; ab-
undè mihi fecisse videor, si
strictim & summam cutem
strin-

PRÆFATIO.

vingam tantum, ut qui rem
hic attendam, non instrua-
m orationem. Quantum vo-
bis, (selectissima iuventus
musarumq; ingenua proles)
tractatus hic suppeditabit
subsidiij, verborum compen-
dio dici non potest, usu ma-
gis & observatione depre-
henditur. Tum demum hu-
ius utilitatem percipietis ple-
nius, cum ad agones litera-
rios vosmet serio accingatis,
& in palæstram, non tanquā
bos ad cerōma, sed velut in-
structi pugiles descendatis.
Nisi ergo ignorantiz socor-
diaq; litare habeatis in ani-
mo, & cum *Pyrrhonij* philo-
sophis nihil vos videre aut
cognoscere arbitremini, ut
qui

PRÆFATIO.

Aul.

Gel.

qui tutius fore statuatis, dubitare de rebus, quam scire. huc accedite, & in amplexu virginis tam castæ ruite. Non est mihi credite tantæ securitatis, quin amafios quos non alicui patiat: si qui vero sint, qui suis monitis gerant morē, & in placitis tantæ *Directricis* suaviter conquiescant, hos veluti *Ariano* filo in scientiæ thesauro introducit, ubi rationem cathedra differentem, passionem, subsidentem fundo, ipsamq; mentem terrena superuolantem, vno quasi intuitu videre licet. Ex hoc fonte ebulliunt rivuli, qui tanquam mamillæ *Palladis*, lacte fluunt & vino, vnde habent infan-

P R Æ F A T I O ,

Infantulus literarum quod
possit exurgere, fortis quod
aurire. Sed frustra in hoc
crineo reconduntur gazæ,
nisi & intromittantur qui ac-
cipiant, & egrediantur qui
distribuant. Ingedimini er-
go (Musarum diliciæ) &
modesta, vt par est, manu,
quos fructus ostendit car-
pite: neque tamen ita in re
aliena prodigos vos esse ve-
lim; vt quæ conceduntur
vobis in vsum, trahatis ad
luxuriam. Hortulani per-
mittunt peregrinos hic illic
flores lagere, sed si lasciui-
unt in ramos, si plantas encl-
ant & eradicent, hos perse-
quuntur vt latrones, non pa-
uor vt aduenas.

Quod

PRÆFATIO.

Quod si adeo tenellæ quorundum sint & molliusculæ aures, ut siccos Logices terminos ferre non possint, sed velut admotâ carmarinâ, ad duriora quæque nauseant vocabula, eos ego monitos velim, hæc alio dicendi genere non potuisse explicari doceri quidem possunt, ornari non possunt. Cum enim omnis oratio vel ad *ὁρεσιν* dirigatur, vel ad *πρᾶξι* illa admouendos affectus elegantias aucupatur, hæc instruat mentem, rebus adaptat voces, neq; sollicita est quam ornate, sed quam significanter animi possit sentire exprimere, annon is ad libidinum affectaret eloquentiam,

P R A E F A T I O .

nam, qui Logicam tropis
adornare pruriret, stoma-
chumq; cibi avidum illude-
ret condimentis? Expediant
mihi definitiones, diuifio-
nes, distinctiones, figuris,
coloribusq; depictas, & per-
pendant secum, quam tan-
dem vtilitatem ex huius-
modi filiquis sint perceptu-
ri. Annon hoc est cum Indis,
margaritas auriq; globulos
de naribus & labijs pendere,
& membris huius curaturæ
nescijs, ridiculè ornatum
adaprare? Adeone verò au-
ribus inseruiendum est, vt
nulla saliuæ nostræ possint
aridere, nisi quæ metapho-
ras sapiant, & desitura sint
in concentum? Quanto sa-
tius

PRÆFATIO

Apud
Gel. l. 2.
cap. 5.

Liv. l. 2.

rius est *Lysia* hic stilum *Platonis* anteferre facundia, de quibus sic censuit *Favorinus*, apud *Gellium*, ut si ex *Platonis* oratione aliquid demas mutue, de elegantia tantum detraxeris, si ex *Lysia*, de sententia. Faciant ergo authori delicti sui gratiam *Ciceroniani* & *Rhetorculi*, si materia elegantiarum non capaci, oculis utatur siccioribus, quasque in *Cicerone* suo passim non reperiam. Impingent forte in verba incompta, & horridula, quæ tamen si propiori oculo intueantur, *Bruti* baculo, quod *Apollini* parabat offerre, inuenient non dissimilia, cuius intus solidum aurum, corneo

PRÆFATIO.

corneo velabatur cortice.
Meminerint, etiam in Epulis
suum acrimonie constantem
usum, & acerbiora tantum
est ut displiceant, ut
nonnunquam stomachum
excitent, & in nouum erigant
appetitum, *Nec cibus ipse* *Martial*
lunat morsu fraudatus aceti. *Epigra.*

Hunc igitur libellum, in
rem vestram visum est do-
nare typis; non prurigne
quadam vexandi prælos, ne-
que ut authori opus hoc
posthumum famam aliquam
aut existimationem concili-
aret, (non enim adeo euiluit
in rep. literaria tanti viri no-
men, ut ex adolescentiæ suæ
lucibus & lusu posteritatis
gratiam emendicaret) sed

ut

PRÆFATIO.

ut studiosa iuuentus his velitationibus consue-
ceret, donec ad arma magis
stataria possit descendere.
His accedit, quod in huius
libelli trāscriptionibus, mul-
tum olei & sudoris impen-
debant iuniores, bonasque
horas, quas in medullas
collacarent, miserè prodige-
bant in cortices. Tanto
labori, ex huius tractatus
impressione tandem visum
est succurrere, ut sublati
qui in manuscripta exem-
plaria irreperant, erroribus
correctus, lima que seueriori
castigatus, in lucem prodiret.
Fauete ergo Academi-
ci; imo & fouete partum
hunc orbatum patre, vultus
sane

PRÆFATIO.

hanc paternos haud obscure
refert, eoque magis in cli-
entelam vestram dignus est
ut recipiatur, quo minus in-
digeat. Quod si opellam
hanc eo quo studiosos de-
bet candore tractaueritis.
alias etiam venerandi Capi-
tis lucubrationes expectate,
quæ limam, & lucem, addo
& censuram magis ferent.
Vos interim his fruamini,
carissimique viri famam co-
studio colite, quo ille neg-
lectus. Neque iam (ut rari cu-
iusque fatum est) ideo vilef-
cent, quia communicantur
& sunt in promptu, nec tam
salutaris aquæ satietas vos
capiat, quod facilis detur ad
illos fontes recursus. Istud
pro

PRÆFATIO.

pro te, libelle, lectori ausim
spondere, quod eius, quam
in te impendet operæ, non
Martial sit cariturus fructu. Si can-
Epigr. didus aure, Et matutina si tibi
fronte venit.

Guilielmus Bakerns Oxon.

Academia alumnus.

INDEX.

SECTIO. I.

De definitione propositionis.

SECTIO. II.

In qua dubitationes resolvuntur.

SECTIO. III.

De propositionis partibus, & imprimis de Nomine.

SECTIO. IV.

De Altera propositionis parte :
Verbo.

SECTIO. V.

De Diuisione propositionis secundum substantiam, & de definitione Categorica propositionis.

SECTIO. VI.

In qua dubitationes resolvuntur.

SECT.

SECTIO. VII.

*De triplici materia Categorica
propositionis.*

SECTIO. VIII.

*De Diuisione Propositionis se-
cundum quantitatem & eius
explicatione.*

SECTIO. IX.

In qua dubitationes solvuntur.

SECTIO. X.

*De Diuisione Propositionis se-
cundum Qualitatem Rei, &
eius expositione.*

SECTIO. XI.

*De Diuisione propositionis secun-
dum qualitatem vocis.*

SECTIO. XII.

*De triplici Interrogatione propo-
sitionis.*

SECTIO. XIII.

*De accidentibus categorica pro-
positionis, & primo de oppositi-
one, eiusque legibus.*

SECT.

SECTIO. XIV.

De oppositorum legibus.

SECTIO. XV.

In qua dubitationes resolvuntur.

SECTIO. XVI.

De Equipollentiâ propositionum

SECTIO. XVII.

De Equipollentiâ Regulis.

SECTIO. XVIII.

Dubitationes resolvuntur.

SECTIO. XIX.

De conversione Propositionum.

SECTIO. XX.

De Tribus conversionis Modis.

SECTIO. XXI.

Dubitationes resolvuntur.

SECTIO. XXII.

De propositione hypothetica.

SECTIO. XXIII.

De propositione Modali.

SECTIO. XXIV.

De accidentibus modalis propositionis.

SECT.

SECTIO. XXV.

De Argumentatione.

SECTIO. XXVI.

De reductione Syllogismorum.

SECTIO. XXVII.

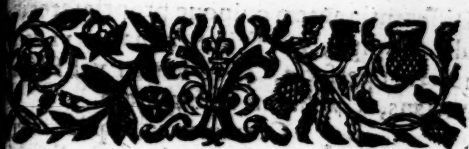
De Enthymemate.

SECTIO. XXVIII.

De Inductione.

SECTIO. XXIX.

De Exemplo.

ELEMENTA

Logicæ.

SECTIO. I.

De definitione propositionis.

Propositio est oratio *indicativa*, *con-*
grua, & *perfecta*, *verum* vel *sal-*
sum *sine* *ambiguitate* *significans*.

Quæ definitio constat genere,
& accidentium cumulo.

Genus est oratio. Oratio autem nihil est aliud
quam vox complexa ad placitum significans.

Incomplexa vel simplex,
quæ vnam rem significat, ut
homo.

Nota enim

quod vox est
complexa,

Complexa, quæ ex duabus
vel pluribus vocibus consistit,
ut homo est animal, hæc au-
tem est oratio.

Differentia autem quinque proprietates includit. Nempe, 1. ut sit indicatiua, 2. ut congrua, 3. ut perfecta, 4. ut verum vel falsum enuncians, 5. ut sit sine ambiguitate.

Grammatica, quia effertur per verbum indicatiui modi.

1. *Indicatiua.*) Dialectica, quia indicat aliquid esse vel non esse. Ut propositio est *Socrates est Philosophus*, indicat aliquid esse: hæc vero homo non est equus indicat aliquid non esse.

2. *Congrua.*) (1.) rite instituta & compacta, secundum Grammaticorum regulas, ideo hæc oratio, *Cicero est vir doctus*, non est propositio.

3. *Perfecta.*) Imperfecta, quæ imperfectum sensum relinquit in mente auditoris, id est, cum auditor certò non intelligit, quid sibi vult is qui profert.

Nota enim quod duplex est oratio, Altera.

Perfecta, quæ perfectam intelligentiam generat in audiente: atque talis oratio est propositio.

4. *Verum vel falsum significans.*) Nota quod verum est quando res ita se habet, ut per orationem significatur, ut in hac propositione, *homo est vivens*, falsum autem est, quando
revera

revera ita non est, vt per orationem esse significatur, vt homo est Bos. Quocirca oratio quæ nec verum, nec falsum, significat non est propositio. Est autem hæc maxime propria nota propositionis.

Sine ambiguitate.) (i.) Quæ plures significationes non habet, nec dubium & ancipitem sensum parit in mente auditoris.

In voce simplici, & dicitur æquivocatio, quæ est vnius vocis in plures sensus distractio, vt hæc vox, canis, quæ & canem domesticum, & piscem eius nominis significat.

Nota. Quod est duplex ambiguitas. Namque est alia.

In voce composita, sine oratione, quæ amphibolia dicitur, vt in hac, Aiote *Æacida Romanos* vincere posse. Nam in vtroque sensu intelligi ea potest, vel vt *Romanos* ille vinceret, vel vt ab ijs vinceretur, vtramque definitio excludit.

SECTIO. II.

In qua dubitationes solvuntur.

Obiectio. Vox complexa non definitur, propositio autem cum sit oratio est complexa, Ergo non definitur.

B 2

Solutio

Solutio. In
propositione,
Considera-
ur &

Materia, quæ sunt voces
simplices.

Forma quæ est ipsarum vo-
cum connexio. Igitur quoad
materiam est complexa, quia
in ea multæ voces sunt; quoad
formam incomplexa, quia
omnium vocum est vnica con-
nexio.

Obiect. Aliqua vox simplex, vt hoc verbum
lego, vel amo, est propositio, quia verum vel
falsum significat, at non est oratio. Ergo omnis
propositio non est oratio.

Solut. Pro-
positio duplex
est, alia

Explicita, quæ constar
explicite vel expresse ex plu-
ribus vocibus, vt ego sum le-
gens.

Implicita, quæ licet sit sim-
plex quoad vocem & sonum,
est tamen complexa, quoad
significationem & sensum, vt
lego. Nam significat primo
actionem legendi, secundo
personam legentem, scilicet,
primam, tertio tempus in quo
legit, scil. præsens, est ergo
propositio implicita, non ex-
plicita.

Solut. 2. Vel
dicendū, quod

Vocis, & sic simplicia verba
sunt.

Sensus, & sic sunt proposi-
tiones,

LOGICÆ.

lego, amo, &c.
Consideran-
tur bifariam,
ex parte

Sutiones, quatenus multarum
vorum significationes conti-
nent & in multas voces resol-
ui possunt, vt lego, (1) ego
sum legens.

Obiect. Opposita non debent in eadem defi-
nitione poni, sed verum & falsum sunt oppo-
sita, & inuicem sibi repugnant. Ergo in hac de-
finitione male ponuntur.

Solut. Op-
posita ponun-
tur in definiti-
one, vel

Copulatiue, notâ coniu-
ctionis interueniente, & sic
male.
Disiunctiue, quando nota
disiunctionis intercedit, & sic
certe poni possunt: vt in hac
definitione.

Obiect. Ista oratio propositio est, *Petrus* cras
moriatur, non tamen verum vel falsum signi-
ficat, nam responderi non possit, cum ea vera
an falsa sit, cum vel cras mori, vel ultra videri
possit.

Solut. Signi-
ficat verum
vel falsum
determinate,
indetermi-
nate, nota e-
st quod pro-

Determinate in materia
necessaria, vel impossibili, vel
contingenti de præsentī.
Indeterminate in materia
contingenti de futuro, vt *So-
crates* cras morietur, contin-
gens futurum est. Nam licet
nec sit determinate verum,
nec determinate falsum, cras
moriturum *Socratem*: est ta-

positio significat verum uel falsum.

men sine dubio verum uel falsum, omnis ergo propositio significat verum uel falsum, aut determinate aut indeterminate.

Obiect. Si omnis propositio sit sine ambiguitate, tum nulla est distinguenda, sed aliqua est distinguenda. Nam docet *Aristoteles in libr. de Reprehens. Sophist.* concedendas veras, negandas falsas, ambiguas distinguendas esse, ergo omnis non est sine ambiguitate.

+ *Resp.* Pro-
positio duplex.

Dialectica, quæ hic definitur, & est sine ambiguitate.
Sophistica & captiosa, quæ potest esse ambigua & distinguenda.

2. Vel dicendum quod propositio.

Per se uniuoca est & sine ambiguitate.

Per accidens, scilicet vitio *Sophistæ*, ambigua est, ut aqua per se est frigida, per accidens tamen ratione ignis sit calida.

Obiect. Omnis definitio constat ex genere & differentia, ut inquit *Porphyrus* in capite de differentia. Sed hæc sic non constat. Ergo est mala.

+ Essentialis quæ internam rei essentiam declarat, & ea ex genere & differentia essentiali consistit.

Solutio. Definitio est duplex, aut

Descriptiva, quæ rei proprietates & accidentia declarat, & ea ex genere & differentia non conficitur, sed ex genere & proprietatum cumulo, & talis est hæc propositionis definitio.

SECTIO. III.

De propositionis partibus & imprimis de Nomine.

Nomen, quod est materialis quasi propositionis pars,

Verbum, quod est eiusdem pars formalis. Ex hisce enim omnis propositio conficitur, aliæ enim orationis partes apud Dialecticos non sunt, sed quæcunque aliquid determinati significant, habentur pro nominibus.

Partes propositionis sunt duæ,

Nomen est 1. vox. 2. significatiua ad placitum, 3. sine tempore, 4. cuius nulla pars separata aliquid significat, 5. finita, & 6. recta: Cuius partes sic explico.

1. *Nomen est vox*) Est autem vox nihil aliud, quam sonus ab animalis ore prolatus, & ab oris partibus, lingua, palato, labijs dentibus efformatus.

Vnde ad rationem vocis duo requiruntur, tum

2. Significatiua ad placitū
Nota enim, quod duplices sunt voces significatiuæ; nam aliæ significant

3. *Sine tempore.* (1.) sine temporis configuratione, ut scilicet præter suum principale significatum aliquam temporis differentiam non consignificat.

+ Nota quod aliud est, tempus

Prolatio, ut ab ore animalis proferatur.

Formatio, ut in ore fingatur vel formetur sonus priusquam ex ore exeat. Vnde ille sonus quem expirando vel gemendo facimus, quamuis ab ore proferatur, non tamen vox dicitur.

Naturaliter, ut illæ quæ idem apud omnes significant, ut canum latratus, lugentium gemitus, &c.

Ad placitum, (1.) ad voluntatem imponentis, ut quæ certarum rationum sunt propriæ, nam illæ voces non idem significant apud omnes, ut hæc vox homo, hominem apud omnes gentes non significat, sed habent aliam vocem *Angli*, aliam *Græci*, aliam *Iudei*, quæ ipsum exprimant.

Significare,
Implicare,
Consignificare. Id tempus significat, quod impossibile

LOGICÆ.

9

est ad ipsum principaliter designandum, vt hoc nomen tempus, hora, dies, &c.

Nomen igitur, significare tempus potest vel implicare, sed non significare cum tempore.

Id implicat quod aliquid significat, quod in certo tempore sit, vt prandium, cœna, &c. Id cum tempore significat, quod vnâ cum præcipuo significato, tempus connotat, vt curro, amauit, &c.

4 Cuius nulla pars separata, aliquid significat. Nota quod duplices sunt partes nominis & verbi. Nam aliæ sunt

Primæ & remotæ, scilicet litteræ.

Propinquæ & immediatæ, i. syllabæ, quarum neutriæ aliquid significant; Syllabæ ex literis, nomen & verbum ex syllabis immediate conficiuntur.

Simplicia, quæ non componuntur ex alijs nominibus, vt homo, lapis, &c.

Composita, quæ ex alijs simplicibus constant, vt signiferus, respublica, &c. Nota autem, quod nomina composita, tum orationes sunt, tum nomina, quorum partes separatæ licet aliquid significant, id tamen faciunt non vt partes nominis sunt, sed vt partes orationis.

Nota, quod nomina sunt duplicia, alia

B 5

Finita,

Finita, est quæ certam aliquam rem significat, vt homo, lapis, &c.

Infinita, quæ certam aliquam rem non significat, vt non homo, non lapis, &c. quia non homo significat quidvis præter hominem, quocirca vox finita est vox positiua, infinita autem est negatiua.

6. Recta: Recta vox est, quæ in recto casu (i.) nominatiuo posita est. Oblique enim voces, quæ scilicet alterius sunt casus quam nominatiui, non nomina, sed casus tantum nominum à dialecticis dicuntur.

SECTIO. IV.

De Altera propositionis parte: Verbo.

Verbum est 1. vox significatiua ad placitum, 2. cum tempore. 3. cuius nulla pars separata significat, 4. finita, & 5. recta. Quæ definitio eodem modo explicatur quo definitio nominis. Nam dicitur

1. *Vox significatiua ad placitum.* Vt excludantur, vel non significantes, vel quæ per naturam, non autem voluntatem significant.

2. *Cum tempore.* Vt distinguatur à nomine, quod potest quidem tempus significare, sed non cum tempore.

Præcipuum, in quo à nomine non distinguitur, vt lego, principaliter lectionem, amo amorem significat.

Nota enim quod verbum habet duplex significatum

Secundarium minusque præcipuum, idque duplex, scilicet

Personam, vt amo præter amorem primam personam significat.

Tempus, vt amo significat præsens tempus atque his rationibus verbum à nomine distinguitur.

3. *Cuius nulla pars separata significat.*] Vt distinguatur ab oratione.

4. *Finita.*] Vt distinguatur à verbis infinitis, (i.) non verbis infinitiui modi, sed negationibus verborum, vt non amo, non vincit, quæ infinita dicuntur ob eandem rationem vt nomina.

5. *Recta.*] Vt excludantur verborum casus. Nam cætera vniuersa quæ non sunt indicatiui modi & præsentis temporis, à dialecticis casus verborum, non verba nuncupantur.

Nota autem quod licet propositiones ex alijs interdum verbis quam præsentis temporis conficiantur, non tamen sunt eæ aliter propositionis partes, quam quatenus ad verba præsentis temporis reducuntur.

SECTIO V.

De diuisione propositionis secundum substantiam, & de definitione Categorica propositionis

Nota quod propositio, trifariam diuiditur, secundum

Substantiam.
Quantitatem.
Qualitatem.

Diuiditur propositio secundum substantiam

In Categoricam seu simplicem.
In Hypotheticam siue compositam.

Secundum materiam, quia materia immediata categoricæ sunt voces simplices, at materia immediata hypotheticæ sunt orationes.

Secundum formam, quia forma categoricæ est connectio subiecti & prædicati per copulam, sed forma hypotheticæ est connectio ipsarum categoricarum per aliquam conjunctionis notam. Vt in hac Categorica, homo est animal, materia eius sunt tres eæ voces simplices homo est animal, forma est connectio duorum extremorum, homo, & animal, per verbum, est, quod inter-

Nota quod Categorica & Hypothetica propositio differunt bifariam, nempe &

intercedit. In hac autem hypothetica, Si homo est rationalis, & asinus est irrationalis, tum, &c. Materia proxima sunt duæ illæ propositiones quæ connectuntur per copulatiuam coniunctionem, forma autem est ipsa connexio.

Propositio Categorica, est ea propositio, quæ constat, 1. ex subiecto, 2. prædicato, & 3. copula, tanquam 4. ex partibus proximis. Ut homo est animatus.

1. Nota quod subiectum est ea pars propositionis quæ præcedit copulam, ut in dicta propositione (*homo.*)

1. Duo hic observa, 1. quod non quicquid præcedit copulam in propositione est eius subiectum, sed ea pars propositionis quæ præcedit; nam signa etiam præcedunt, sed non dicuntur subiecta, quia non sunt partes, sed accidentia propositionis.

Secundo observa, Quod cum dicitur subiectum id esse quod præcedit verbum, in propositione, non intelligitur quod in loco vel voce præcedit, sed quod in significatione & sensu, ut in hac propositione, *Philosophus est Socrates*, *Socrates* est subiectum, quia licet sequitur in sono, tamen in sensu & constructione præcedit.

2. Prædicatum est quod sequitur copulam in propositione, ut in dicta propositione (*animatus.*)

Nota, quod duplex est prædicatum in propositione, alterum

Materialē, id scil. quod sequitur verbum principale & quod per copulam vnitur subiecto.

Formale, ipsum nimirum verbum, vt in dicta propositione, (animatus) est materiale prædicatum, (est) formale.

Obiect. Prædicatum & copula sunt diuersæ partes propositionis. Ergo copula non est prædicatum.

Resp. Copula & prædicatum materiale sunt diuersæ partes propositionis, sed ipsa copula est prædicatum formale.

Nam verbum consideratur, vel

Vt adiacet subiecto, & sic est prædicatum.
Vt vnit prædicatum materiale subiecto, & sic est copula.

3. Copula est ipsum verbum substantivum, quod intercedit inter subiectum & prædicatum, & vnum copulat alteri. Vt in dicta propositione (est.)

Duo hic notanda. Primum, quod verbum quodlibet, non potest esse copula propositionis, sed solummodo substantivum, vt verbum sum, & quæ ab eo veniunt, es, est, sumus, &c. Vt in hac propositione *Plato legit librum*, legit non est copula, sed verbum (est) in verbo (legit) intellectum, *Plato est legens librum*.

Ex.

Secundo

nota quod copula ponitur in propositione bifariam, vel

Explicitè, vt in hac propositione, homo est corpus.

Implicitè, vt in hac, homo viuit. Vbi copula intelligitur in verbo adiectiuo viuit, talis autem propositio resolui potest in explicitam per verbum

Substantivum (est) & participium præsentis temporis, hunc in modum, homo est viuens.

4 Nota quod ea particula (tāquam ex partibus proximis) adijcitur ad excludendam hypotheticā propositionē hęc enim habet duplices partes, aliæ sunt

Proximæ, nempe categoricæ propositiones.

Remotæ, scilicet, subiectum, prædicatum & copula ex quibus Categoricæ conficiuntur. Conficiuntur igitur hypotheticæ propositiones etiam ex subiecto, prædicato, & copula, sed non tanquam ex partibus proximis sicuti Categoricæ.

SECTIO. VI.

In qua dubitationes resolvuntur.

Ob.

Membra omnis bonæ diuisionis debent esse opposita, at membra huius diuisionis non sunt opposita, Ergo propositio male diuiditur. Minor

non probatur, quia vnum oppositum non est pars alterius, at Categorica propositio est pars Hypotheticæ, Ergo.

Resp. In categorica propositione duo spectantur, nempe

Materia, & quoad hanc non opponuntur, quia partes materiales categoricæ scilicet voces simplices, sunt etiam partes licet remota hypotheticæ.

Forma, & quoad hanc opponuntur, quia forma Categoricæ est connexio extremorum per verbum, sed forma hypotheticæ est connexio categoricarum propositionum per coniunctivum.

Ob. Sunt tantum duæ partes orationis secundum dialecticos, scilicet nomen & verbum. At omnis propositio est oratio. Ergo sunt duæ solum partes propositionis, & non tres, subiectum, prædicatum, & copula.

Resp. Penes modum significandi, sic duæ solum partes distinctæ sunt, scilicet nomen & verbum, quia illud sine tempore significat, hoc cum tempore.

Resp. Penes ordinem collocandi in propositione, & sic tres sunt, subiectum, prædicatum, & copula, quia subiectum præcedit, prædicatum succedit, copula intercedit. Igitur duæ solum

Solum sunt distinctæ essentialiter, nam subiectum & prædicatum ambo sub nomine continentur.

Ob. Bona definitio debet convenire omnibus quæ sub definito continentur, sed hæc definitio non convenit omni categoricæ propositioni. Nam hæc definitio, homo est, caret prædicato, & hæc, lego, pluit, vincit, categoricæ sunt, carent tamen & subiecto & prædicato. Ergo male definitur.

Resp. Subiectum & prædicatum, sunt in aliqua propositione duobus modis, vel 1. expresse, cum explicantur, aut 2. implicate, quando in verbo intelliguntur ambo vel alterum, ut in hac, *Socrates amat*, exprimitur subiectum, sed latet prædicatum. In hac autem, *lego*, & subiectum intelligitur & prædicatum. Resolvi tamen potest, eo modo quo supra dicebatur, & fieri explicata, ego sum legens.

Quocirca omnis propositio ex illis tribus constat, vel explicite, vel saltem implicite (1) illæ partes in omni categorica, vel exprimuntur, vel saltem necessario intelliguntur.

Notandum autem quod semper, ubi nullum aliud prædicatum post verbum (est) in propositione adiicitur, ibi hoc nomen (ens) intelligitur, (ens autem apud philosophos significat omne id quod est. Ut in hac propositione, homo est, (1) homo est ens. Quia in verbo, est, semper hoc participium ens subauditur.

SECTIO VII.

*De triplicimateria Categoricali
propositionis.*

p. t. Materia pro-
positionis du-
plex est,

Ex qua conficitur, & sic
subiectum, prædicatum, &
copula sunt eius materia.

Circa quam, quæ est realis
habitus subiecti ad prædica-
tum.

Hæc vero
materia tri-
plex est.

1. Necessaria, seu naturalis.
2. Impossibilis, seu remota.
3. Contingens, seu possibilis.

1. Materia necessaria est, cum prædicatum
necessario affirmatur de subiecto, ut in hac
propositione homo est animal. Necessarium est
enim hominem esse animal. Necessarium enim
definitur id quod non potest aliter se habere.
Quocirca illæ propositiones vocantur necessa-
riæ, quarum prædicata non possunt aliter,
quam conuenire subiectis.

2. Materia impossibilis est, cum impossibile
fit prædicatum vere affirmari de subiecto, ut in
hac propositione homo est Asinus, & in hac,
arbor est lapis, &c. quia impossibile est homi-
nem esse Asinum, arborem esse lapidem. Nam
impossibile definitur quod non potest ita se
habere.

3. Materia contingens est, quando prædi-
catum medio quodam modo se habet, & po-
t

est vel adesse vel abesse à subiecto, vt in hac homo est doctus, nam contingit homini vt fit doctus, cum possit esse vel doctus vel indoctus. Et in hac lapis est rubens, nam potest lapis vel rubens esse vel alterius coloris. Nam contingens definitur quod potest esse vel non esse.

Quocirca, 1. propositio necessaria ea est, in qua prædicatum subiecto conuenit ex natura subiecti. 2. Impossibilis, in qua prædicatum ex natura repugnat subiecto. 3. Contingens, in qua prædicatum nec repugnat naturæ subiecti, nec subiecto ex natura conuenit, sed velut indifferens est.

Ex quibus colligitur, quod in materia necessaria, propositiones omnes affirmatiuæ veræ sunt, negatiuæ falsæ, vt homo est animal vera est, homo non est animal, falsa. In materia, impossibili contra, negatiuæ veræ affirmatiuæ falsæ, vt homo est Leo, falsa; homo non est Leo, vera. In materia contingenti, vel veras, vel falsas esse non repugnat, vt homo est doctus, homo non est doctus. Vtraque enim vel vera esse potest vel falsa.

SECTIO. VIII.

*De Diuisione Propositionis secundum
quantitatem & eius ex-
plicatione.*

Propositio categori-
ca diuiditur secundum
quantitatem in propo-
sitionem,

1. Vniuersalem.
2. Particularem.
3. Indefinitam.
4. Singularem.

Propositio vniuersalis est ea, cuius subiectum
est terminus communis, signo vniuersali im-
plicatus, ut *omnis homo vivit, nullus homo est A-*
stinus.

Nota quod terminus communis est vox apta
prædicari de pluribus, (i) quæ talem rem sig-
nificat quæ est communis multis, sicut hæc vox
homo, est vox communis, quia rem significat
quæ pluribus conuenit, ut *Socrati, Platoni, om-*
nibus singularibus hominibus.

Nota secundo quod signum vniuersale est,
quod facit terminum cui coniungitur vniuersa-
liter capi, siue affirmatiue, siue negatiue. Cu-
iusmodi sunt *omnis, quilibet, vnumquodque,*
nullus, nihil & huiusmodi,

1. Ut eius subiectum sit vox
vniuersalis, vnde hæc vniuersa-
lis non est, *Omnis Socrates*
est philosophus.

2. Ut subiecto præfixum sit
signum vniuersale, vnde hæc
vni-

vniuersalis non est, aliquis homo est viuens, quia licet subiectum per se sit vniuersale, ratione tamen signi restringitur & fit propositio particularis.

Notandum
igitur quod
res illæ con-
ditiones re-
quiruntur ad
propositionem
vniuersalem.

3. Vt subiectum vniuersaliter capiatur, non collectiue sed distributiue (1) vt prædictum omnibus conueniat, quæ sunt subiecto, non solum collectiue verum etiam distributiue acceptis, vnde hæc non est vniuersalis, Omnes sapientes Græciæ sunt septē, quia prædicatum non conuenit cui libet singulari sub subiecto comprehenso, sed omnibus simul acceptis.

1. *Propositio particularis est illa cuius subiectum terminus communis signo particulari contractus est aliquis homo legit, quidam homo est albus.*

Signa particularia sunt aliquis, quidam, reliquus, alter, & huiusmodi, quæ aliquid per se commune contrahere & restringere possunt.

1. Vt subiectum sit vox communis, vnde hæc non est particularis, aliquis Virgilius est Poeta,

2. Vt subiectum contrahatur per signum particulare, vnde

Vnde ad pro-
positionem
particularem,
tres hæ condi-
tiones exigun-
tur, nimirum

¶ Vnde hæc, homo est albus,
non est particularis ob defe-
ctum particularis signi.

3. Ut subiectum per signum
determinatū, non vnā rem
singularē significet determina-
te, sed indeterminate suppo-
nat pro indiuiduo vago, vnde
hæc non est particularis, hic
homo est albus, quia licet re-
stringit, hoc tamen est deter-
minate non indeterminate,
(i) ad rem certam & singula-
rem, particularis autem licet
restringit, ad rem singularem,
non tamen ad certam, sed va-
gam & incertam, ita vt multis
applicari possit.

3. *Propositio indefinita est ea, cuius subiectum
est terminus communis sine aliquo signo sibi adiun-
cto, vt homo currit, equus est animal.*

Notandum quod indefinita propositio non
ita appellatur, quia non habet definitam & cer-
tam quantitatem, sed quia nullam habet signo
expressam, (i) nec vniuersali, nec particulari,
nec singulari signo determinatam. Nam inde-
finita propositio in re habet quantitatem, sed
non secundum enunciandi modum.

¶ Necessaria & impossibili,
obtinet in sensu quantitatem
vniuersalis, vt homo est ani-
mal

mal idem valet quod omnis homo est animal, homo non est Asinus, quod nullus homo est Asinus.

Nota enim

quod indefini-
ta propositio
in materia

Contingenti, obtinet quan-
tatem particularis, vt homo
est doctus, idem quod aliquis
homo est doctus. Quocirca
omnis indefinita propositio
est æquiuenter, vel vniuer-
salis, vel particularis, sed for-
maliter neutra.

4. *Propositio singularis est illa, cuius subiectum
est vox singularis, vel vox vniuersalis singulariter
accepta, vt Socrates disputat, hic homo currit.*

Vox singularis ea est, quæ est apta affirmari
de vno solo, vt, *Socrates, Plato, Virgilius, &c.* (i)
quæ rem vnicam & singularem significat.

Proprie, per adiectionem
signi demonstratiui primitiue
speciei, vt hic homo, iste e-
quus, &c.

Nota autem
quod vox vni-
uersalis dupli-
citer fieri po-
test singularis,

Improprie & figurate, ex
suppositione, quando vox v-
niuersalis pro singulari sup-
ponitur, vt Poeta pro *Virgilio*,
Orator, pro *Cicerone*, prioris
autem generis singularia, sin-
gularia demonstrata dicun-
tur, & quoad vocem & sensum
singularia sunt, posterioris
vero

vero dicuntur singularia per suppositionem, quia licet secundum vocem vniuersalia sunt, tamen secundum vsum & applicationem vocis singularia sunt.

† Hic autem nota discrimen inter singularia & particularia signa. Nam in hoc conueniunt, quod vtraque adhibita voci vniuersali tollunt vniuersalitatem ipsius vocis, eamque contrahunt. Sed in hoc differunt, quod signa singularia, vocem, cui adijciuntur ad rem certam & demonstratam restringunt, vt hic homo legit, iste homo currit. Signa autem particularia, eam contrahunt ad rem incertam, & vagam, vt quidam homo est Philosophus, aliquis equus est albus, &c.

SECTIO. IX.

In qua dubitationes resolvuntur.

Obiect. **A**rist. in lib. i. de Interpret. cap. i. diuidit propositionem in vniuersalem & singularem, nihil loquitur de indefinita & particulari. At diuisio Arist. est bona. Ergo superflua est hac quadrimembris diuisio.

Resp.

Subiecti solum, & sic omnis propositio aut est vniuersalis aut singularis, quia omne subiectum per se acceptum aut singulare, aut vniuersale est.

Resp. Duplex spectatur quantitas in propositione, vel ex parte,

Signi & sic est quadruplex quia si sit signum

Vniuersale, est propositio vniuersalis.
Particulare, est particularis.
Singulare, est singularis.
Nullum, est indefinita.

Nota autem quod in æstimanda propositionis quantitate, nulla cura prædicati habenda est sed subiecti, sic quod talis est quantitas propositionis, qualis est quantitas subiecti, vel ut per se est, vel ut est affectum per signum; ut hæc propositio, *Socrates est omnis homo*, singularis est: hæc, *omnis equus est Bucephalus est vniuersalis*.

Ob. Illæ propositiones non sunt distinctæ quæ habent omnes easdem partes, at omnes hæc propositiones habere possunt easdem partes, ut *omnis homo viuit*, *aliquis homo viuit*, *hic homo viuit*, *homo viuit*, quia habent idem subiectum, prædicatum & copulam, ergo non sunt distinctæ.

Resp. Non oportet esse distinctas secundum

substantiam sed secundum quantitatem, quocirca licet interdum habeant easdem partes, quoad essentiam partium, non tamen quoad extensionem, hæc enim in omnibus variatur.

Obiect. Hæc propositio est particularis, non omnis homo legit, verum subiectum in ea non est terminus communis, signo particulari determinatus, Ergo propositio particularis male definitur. Maior apparet ex regulis æquipollentiæ.

<p>†</p> <p><i>Resp.</i> Duplicitia sunt signa particularia, & alia,</p>	<p>Formaliter & expresse, ut aliquis, quidam, alter, &c.</p> <p>Æquivalenter & implicite s. quoad sensum, & sic signum vniuersale præfixo signo negatiuo est particulare, quocirca licet in ea non sit signum particulare quoad vocem, est tamen quoad sensum.</p>
--	--

Ob. Ista propositio, tantum homo est rationalis, est indefinita, non enim est aliqua ex cæteris, tamen ibi non est terminus communis sine signo, Ergo indefinita male describitur.

† *Resp.* Propositio indefinita est, in qua ponitur subiectum sine signo, (i) non sine quouis signo, sed sine signo quantitatis, extendente, scil. vel contrahente propositionem. Hæc autem signa tantum, solum, &c. non sunt signa quantitatis, sed exclusionis, quæ nullam vim exercent in terminum cui adiunguntur, sed in ea quæ sunt diuersa à subiecto.

Obiect.

Obiect. Illa propositio, totus *Socrates* est albus habet pro subiecto terminum singularem. Non tamen est singularis, ergo singularis propositio male definitur: minor probatur quia nulla singularis propositio æquiualeat vniversali, at illa æquiualeat huic, omnes *Socratis* partes sunt albz. Ergo.

Formaliter singularis.

Resolutive vniversalis. Nam si totus *Socrates* capiatur collectivè pro perfecto *Socrate*, singularis est, si distributive prout idem significat, quoad omnes partes *Socratis*, vniversalis, igitur est formaliter singularis, sed reductiue vniversalis.

Resp. Ista propositio est

Obiect. In ista propositione, cuiuslibet hominis equus currit, subiectum est terminus communis signo vniversali determinatus, non tamen est vniversalis propositio. Ergo,

Resp. Subiectum istius propositionis est equus non (hominis) cum sit in obliquo casu, quale subiectum esse non potest, ideoque cum signum nullum ei adhibeatur, propositio est indefinita.

SECTIO. X.

*De Divisione Propositionis secundum
Qualitatem Rei, & eius
expositione.*

p. t.

Notandum
quod duplex
est qualitas
propositionis.
Altera ex
parte

Rei. Quæ scil. conuenit pro-
positioni ratione rei quam sig-
nificat, vt veritas & falsitas:
Nam propositio ideo vera &
falsa est, quia in re ita est, vel
non est, quemadmodum sig-
nificatur per propositionem.
Vocis. Quæ scil. immediatè
& per se propositioni cōuenit,
vt affirmatio & negatio: Illa
qualitas materialis est, hæc
formalis.

1. Causa & fundamento, sic
in re.

2. Subiecto, sic in intelle-
ctu.

3. Signo, sic in propositio-
ne. Intellectus subiectum est,
quia in se concipit veritatem
& falsitatem. Propositio sig-
num est, quia ea explicat. Res
causa est, quia nulla propositio
est vera nisi quia cum re qua-
drat, nec falsa nisi quia cum ea
dissidet.

Notandum
enim quod ve-
ritas & falsitas
est in aliquo
trifariam, vel
vtrin

Propositio

igitur.

Vera, est ea quæ cum re consentit, i. cum ita se res habet quemadmodum per propositionem significatur se habere.

Falsa, est ea quæ cum re dissentit, i. cum res aliter se habet, quam per propositionem significatur.

Ob. Omnis propositio habet omnes veras partes propositionis, subiectum, prædicatum, & copulam. Ergo omnis propositio est vera.

Resp. Propositio consideratur vel

Quoad formam propositionis, quæ in coniunctione prædicati & subiecti per copulam consistit, sic omnis vera est.

Quoad materiam substratam, i. rem ipsam, quam significat, sic aliqua est vera, aliqua falsa.

Ob. Illa est vera secundum materiam, quæ habet omnes veras partes materiales, illæ autem sunt subiectum, prædicatum, & copula, quas omnis propositio habet. Ergo omnis est vera quoad materiam.

Ex qua seu interna, quæ materia compositionis dicitur scilicet, ex qua propositio componitur, sic subiectum prædicatum,

Resp. Materia est duplex

tum, copula eius materia est. Circa quam, seu externa, quæ materia significationis nominari potest, nempe id quod propositio significat. Sic res significata per propositionem eius materia est, & quoad hanc aliz sunt veræ, aliz falsæ.

Ob. Omnis veritas & falsitas consistit in vocum complexione, sed aliquæ propositiones sunt voces simplices, vt lego, curro, &c. Ergo aliquæ sunt propositiones, nec veræ nec falsæ. Maior est *Arist.* in Proœmio lib. de Interpretatione.

+ Secundum vocem & ea est solum in propositionibus explicitis.

Resp. Complexio duplex est.

Secundum sensum vel significationem, & ea est in omnibus, hunc vero *Arist.* intelligit. In omni enim propositione complexio vel expressa vel occulta est.

Ob. Eadem propositio, vera esse potest & falsa. Ergo membra non satis distinguuntur, Antecedens patet, quia hæc propositio *Petrum sedet*, quæ vera est eo sedente, si surgat falsa est.

1. Vox (i.) materia compositionis & quoad hanc non mutatur. 2. Sig.

2. Significatio, & quoad hanc non mutatur, quia semper idem significat.

3. Modus significandi, quantum ad conformitatem eius vel discordiam cum re significata, & quantum ad hanc mutatur, quia non secundum eandem conformitatem significat quam prius. Quocirca licet eadem propositio secundum substantiam sit vera & falsa, non tamen eadem est secundum qualitatem & modum significandi.

SECTIO. XI.

De Divisione Propositionis secundum qualitatem vocis.

Affirmatiua est, in qua copula principalis affirmatur, i. cum copulae principali nullum negationis signum praefigitur, ut homo est rationalis.

Propositio.

Negatiua est, in qua copula principalis negatur, i. quando verbo principali praefigitur negationis signum, ut homo non est equus.

n. t. Ad quarum definitionum intelligentiam, duo notanda sunt. i. Quod in discernenda propositionis affirmatione & negatione, non quavis propositionis pars, sed solum copula respicienda est, non vero prædicati vel subiecti: ubi enim verbum non negatur, licet & subiectum & prædicatum negentur, propositio affirmatiua erit, vt non homo est non equus.

Secundo notandū, quod non ex cuiuscunque copulæ affirmatione vel negatione in propositione estimatur propositionis affirmatio vel negatio, sed solum ex affirmatione vel negatione copulæ principalis. Vt hæc propositio, qui non studet est indoctus est affirmatiua, quia principale verbum affirmatur, licet negetur alterum. Hæc autem, quicumque viuit non est mortuus est negatiua, quia principale verbum negatur.

Principalis cuius vi subiectum & prædicatum in propositione copulantur.

Duplex enim
copula est

Minus principalis, quæ non connectit prædicatum subiecto, sed partes subiecti ad se inuicem, aut partes prædicati ad se inuicem. Vt in hac propositione, *Socrates* qui est *Philosophus* est *fælix*, prius illud verbum non est copula propositionis, sed copula subiecti, eius partes inuicem connectens, hoc enim totum, *So-*

crates

crates qui est *Philosophus*, habet locum subiecti in ea propositione: Verbum autem posterius est verbum principale, & propositionis copula, quia ipsum prædicatum nectit subiecto, &c.

Priuans, vt homo est indoctus.

Infinicans, vt homo est non doctus.

Negans, vt homo non est doctus. Atque hæc sola est, quæ propositionem negatiuā facit. Ita quod negatio præposita alijs partibus propositionis, quàm copulæ, non est negatio totius propositionis; sed eius solum termini cui coniungitur.

Nota quod apud dialecticos negatio est triplex:

Ob. Arist. In lib. de Interpretatione cap. de oratione, facit affirmationem & negationem species propositionis, ergo non sunt eius qualitates.

Formaliter, pro compositione affirmatiua, vel negatiua prædicati cum subiecto, sic qualitates sunt.

Sol. Affirmatio & negatio bisariam capiuntur:

Materialiter, pro propositione affirmatiua, vel propositione negatiua, sic species propositionis sunt.

Ob. Hæc propositio negatiua est, nullus homo est Asinus, tamen ibi signum non præponitur verbo sed subiecto. Ergo negatiua propositio male definitur.

Sol. Præponitur:

Quoad vocem, subiecto,
Quoad vim & sensum etiam verbo. Quatenus enim (nullus) includit signum vniuersalitatis, in subiectum, sed quatenus signum negationis in verbum vim exercet.

Pure negatiua, vt non, nec &c.

Notandum
enim, quod
signa negatiuæ
qualitatis sunt
duplicia, Alia

Mixta quæ cum negatione i. qualitate, etiam vniuersalitatē, id est, quantitatem propositionis designant: Vt nullus, nihil, &c. Quocirca cum aliquod signum posterioris generis præponitur propositioni, licet quantum ad quantitatem vim exerceat in subiectum, tamen quantum ad qualitatem vim exercet in copulam. Generalis enim ea regula est, quantitatem propositionis à subiecto, qualitatem à copula sumendam esse.

Obiect. Hæc propositio Socrates est, vel non est, nec est affirmata nec negata; cum vnum membrum affirmetur, alterum negetur. Ergo

propositio insufficienter diuiditur secundum qualitatem.

Puræ } Affirmantes, vt So-
aut } crates est.
Mixtæ } Negantes, vt Socra-
tes } tes non est.

Sol. Propo-
 sitiones affir-
 matiuæ & ne-
 gatiuæ sunt,
 vel **Mixtæ**, quæ utramq; quali-
 tatem participant, partimque
 affirmatiuæ, partimque nega-
 tiuæ sunt, vt *Socrates est*, vel
 non est, cum alterum princi-
 pale verbum affirmetur, alte-
 rum negetur.

Obiect. Si negatio debet præcedere verbum
 in negatiua propositione, aut ergo mediate, aut
 immediate: Non mediate, quia tum hæc est
 negatiua, non homo est animal: Nec immediate
 quia tum hæc non est negatiua, nullus homo
 est animal, quia præcedit negatio immediate
 non verbum, sed subiectum.

Sol. Debet negatio præcedere verbum im-
 mediate, aut quoad vocem, vt in hac, homo
 non est bos; aut faltem quoad sensum & vim, vt
 in hac, nullus homo est bos: Nam quomuis
 signum (nullus) immediate præcedat subiectum,
 tamen exercet vim & in subiectum, vt est sig-
 num vniuersale, & in verbum, vt est signum
 negativum.

Obiect. Hæc propositio, non homo non est
 animal, est affirmatiua, in ea tamen negatio
 præponitur verbo principali, Ergo. Antece-
 dens

dens paret quia duæ negationes faciunt affirmationem.

Resp. Ista
propositio

In voce negatiua est, quia
copula negatur.

In sensu affirmatiua, quia e-
am duplex negatio facit huic
affirmanti æquiualeere, homo
est animal.

p. t. Duo hic notanda de negationibus. Primò,
Quod duæ negationes tum solum propositio-
nem in sensu affirmantem faciunt, vbi altera
negationum verbo immediatè præfigitur, aliter
non faciunt affirmatiuam. Vt hæc propositio
non homo est non animal, affirmans formaliter
est & quoad vocem & quod sensum, licet
sint duæ negationes, quia neutra earum verbo
immediatè præponitur. At hæc, non homo
non est animal, affirmans est solum quoad sen-
sum & æquiualentiam, quia idem significat quod
homo est animal.

Secundo Notanda hæc generalis regula,
quod pares negationes semper faciunt affir-
mantem propositionem, impares negantem,
modo vna earum semper verbo immediatè præ-
ponatur, vt homo non est non animal, in sen-
su affirmatiua est, ob pares negationes; hæc au-
tem, non homo non est non animal, negatiua,
ob impares.

CHIV 16396

So non omnes non, quod quod quod, modo
omnes non non non, quod quod quod, modo
omnes non non non, quod quod quod, modo
omnes non non non, quod quod quod, modo

SECTIO

SECTIO XII.

De triplici Interrogatione propositionis.

SECUNDUM triplicem propositionis diuisionem, triplex fieri potest quæstio de propositione. Nempe, quæ est aliqua propositio? quanta est? qualis est? Prima interrogatio quærit substantiam, ideoque ex diuisione propositionis secundum substantiam est respondendum, Nempe esse categoricam, vel hypotheticam. Secunda quærit quantitatem, ideoque ad eam ex diuisione quoad quantitatem respondendum est, Nempe esse vel vniuersalem, vel particularem, vel indefinitam, vel singularem. Tertia quærit de qualitate, itaque ad eam similiter ex qualitatis diuisione respondendum est. Esse veram, vel falsam, vel affirmatiuam, vel negatiuam. Ut in hac propositione, Omnis homo viuit, si quæras quæ est? responde categoricam. Si quærat quanta est? responde vniuersalem. Si qualis? responde affirmatiuam. Vnde versus

Quæ? Cat: vel Hyp. Qualis? Ne: vel af. vn.

Quanta? Par. In. Sin.

Nota, quod cum propositioni attribuiamus substantiam, quantitatem, qualitatem: non veram & proprie dictam intelligimus, qualis in prædicamenti reponitur, sed analogicam & improprie acceptam, quomodo sumuntur proprijs quæ habent similitudinem substantiæ, quantitatis, qualitatis.

SECTIO

SECTIO XIII.

De Accidentibus Categorica propositionis, & primo de oppositione, eiusque legibus.

Propositio-
nis accidentia
sunt tria.

Oppositio.

Equipollentia.

Conversio.

+ Apud diale-
cticos est op-
positio duplex

Incomplexa, quæ est re-
pugnantia duorum non per-
mittentium se simul in eodem
subiecto, sicut calor frigori,
visus cæcitati opponitur, de
hac agitur in postprædica-
mentis.

Complexa, quæ est repug-
nantia propositionum, de qua
hoc in loco.

Oppositio est repugnantia duarum catego-
ricarum propositionum, vel secundum quanti-
tatem, vel qualitatem, vel utramque, eodem
manente subiecto & prædicato.

Ad quam de-
finitionem in-
telligendam,
notandum ad
oppositionem,
has conditio-

1. Quoad terminos, ut
nulla vox mutetur.

2. Quoad terminorum or-
dinem, ut subiectum non mu-
tetur in prædicatum, &c.

3. Quoad significationem,
ut una cum eadem voce, ead-
dem

nes exigi de-
bere: vt idem
sit subiectum,
& prædicatum
& copula.
Tum

dem significatio retineatur.

4. Quoad significandi mo-
dum, vt nulla sit in vlla cir-
cumstantia loci, aut temporis
&c. mutatio, sed iisdem pror-
sus modis omnes termini ca-
pianur.

Est autem qua-
druplex propo-
sitionum oppositio

{ Contraria,
Subcon-
traria.

{ Contradi-
ctoria,
Subalterna.

Propositiones contrariæ, sunt duæ propo-
sitiones vniuersales, sibi inuicem repugnantes
secundum qualitatem .i. sunt vniuersalis affir-
matiuæ & vniuersalis negatiuæ, eiusdem sub-
iecti, & prædicari: vt hæ, omnis homo currit:
nullus homo currit.

Propositiones subcontrariæ, sunt duæ pro-
positiones particulares sibi inuicem repugnantes
secundum qualitatem, i. quarum altera est
affirmatiuæ, altera negatiuæ: vt hæ, Aliquis
homo legit, Aliquis homo non legit.

Propositiones contradictoriæ, sunt duæ pro-
positiones, sibi inuicem repugnantes, & secun-
dum quantitatem, & secundum qualitatem i.
sunt propositiones, quarum altera est vniuersa-
lis, altera particularis; altera etiam affirmatiuæ,
altera negatiuæ: vt hæ, omnis homo est viuens,
aliquis homo non est viuens.

Propositiones subalternæ, sunt duæ propo-
sitiones sibi inuicem repugnantes solum se-
cundum quantitatem, i. quarum vna est vni-
uersalis

uersalis, altera particularis, sed ambæ eiusdem qualitatatis: vt hæc, omnis homo uiuit, aliquis homo uiuit.

Ex dictis apparet propositiones esse trifariam oppositas, nempe vel

Secundum qualitatem solum, vt Contrariæ, & Subcontrariæ.

Secundum quantitatem solum, vt subalternæ.

Secundum utramque, tum quantitatem, tum qualitatem vt Contradictoriæ.

SECTIO. XIV.

De oppositorum legibus.

Contrariarum propositionum tres sunt leges.

Prima. In materia necessaria, & impossibili, non possunt ambæ esse simul falsæ: vt, omnis homo est animal, nullus homo est animal, altera vera est.

Secunda. In materia contingenti, possunt ambæ simul esse falsæ: vt, omnis homo est doctus, nullus homo est doctus, utraque falsa est.

Tertia. Impossibile est utraque contrarias in quavis materia esse simul veras: vt patet per omnem materiam modum exempla facienti.

Sub.

Subcontra-
rarium etiam
propositio-
num tres sunt
leges, scilicet,

Prima. In materia neces-
saria, & impossibili, ambæ
non possunt esse simul veræ,
vel simul falsæ: vt, quidam ho-
mo viuit, quidam homo non
viuit: quidam homo est e-
quus, quidam homo non est
equus.

Secunda. In materia con-
tingenti, ambæ possunt esse
veræ: vt in his, quidam ho-
mo ambulat, quidam homo
non ambulat, ambæ veræ
sunt.

Tertia. Impossibile est in
quaui materia vtrasque esse
simul falsas, sed altera semper
vera erit, vt patet per omnia
exempla discurrenti.

Contradictentium autem vnica est & vniuer-
salis lex. Impossibile est in quaui materia vtras-
que esse vel veras, vel vtrasque falsas. Sed vnā
semper earum veram esse, alteram falsam ne-
cesse est. Vt omnis homo ambulat, aliquis ho-
mo non ambulat.

Prima. Si subalternans
vel vniuersalis sit vera, tum
etiam subalternata seu par-
ticulariserit vera. Sed non è
conuerso. Vt si hæc sit vera,
omnis homo spirat, tum &
hæc

hæc vera est, aliquis homo spirat.

Subalternarum item duæ sunt leges. **Secunda.** Si subalternata seu particularis sit falsa, tum subalternans seu vniuersalis falsa erit. Vt si hæc sit falsa, quidam homo est expers rationis, tum hæc falsa est, omnis homo est expers rationis. Sed non è conuerso.

SECTIO. XV.

In qua dubitationes resolvuntur.

Ob. **A**rist. diuidens propositionem, lib. i. de Interpret. ca. de Enunciatiue, subalternarum propositionum non meminit. Ergo propositiones subalternæ non sunt oppositæ.

Resp. Oppositio propositionum est duplex **Secundum qualitatem, & sic non opponuntur, hanc autem solum Arist. diuidit** **Secundum quantitatem, & sic opponuntur.**

Ob. Nullum genus prædicatur de speciebus suis secundum magis & minus, vt docet Porphyrius in Communit. generis & proprii: sed oppositio prædicatur secundum magis & minus de istis quatuor, quia contradictoriæ sunt magis oppositæ reliquis, quoniam dissident

cum quantitate tum qualitate. Ergo ex non sunt oppositionis species.

Vniuocum de quo loquitur
Porphir. tale genus oppositio
non est.

Resp. Genus
est duplex

Analogum, quod scil. gerit
proportionem aliquam veri
generis, tale est oppositio; hoc
vero prædicari potest secun-
dum magis & minus.

Ob. Si oppositio sit in propositione, aut ergo
in tota propositione, aut in aliqua parte, non
in aliqua parte, quia est idem subiectum prædi-
catum, & copula in utrisque: Nec in tota, nam
tum esset in omnibus partibus, at probatum
est in nullis partibus oppositionem esse. Er-
go,

Absolute secundum essen-
tiam, sic non est in eis oppo-
sitio, cum easdem omnes par-
tes habeant.

Contracte, quatenus af-
fecta est quantitate & quali-
tate, & sic in eam cadit op-
positio. Vnde non conuenit
propositioni in quantum pro-
positio, sed in quantum tanta
vel talis propositio, sc. vniuer-
salis & particularis, affirma-
tiua & negatiua. Dico igitur
oppositionem esse in tota
pro-

Resp. Propo-
sitio considera-
tur bifariam

propositione, & sic in omnibus partibus, non tamen separatim sed simul acceptis. Licet autem omnes partes eadem sint, quoad terminos, non tamen quoad enunciandi modum quia in altera enuntietur affirmare, in altera negare, vel in altera vniuersaliter in altera particulariter.

Ob. Illæ propositiones non sunt oppositæ quarum vna continetur in altera. Sed in propositionibus subalternis particularis continetur sub vniuersali. Ergo,

Secundum rem, vt illæ quæ repugnant in veritate vel falsitate, & sic subalternæ non opponuntur.

Resp. Oppositio propositionum duplex est

Secundum modum enuntiandi, vt illæ quæ diuersum habent modum siue qualitatis, cum altera affirmata sit, altera negata, siue quantitatis vt cum altera sit vniuersalis, altera particularis, & sic subalternæ repugnant.

Ob. Istæ propositiones, *Socrates viuit, Socrates non viuit*, sunt contradictoriæ, quia nullo alio modo opponuntur, sed non repugnant in quantitate & qualitate. Ergo contradictoriæ male definiuntur.

Solut. Contradictoriae propositiones sunt duplices, nimirum vel

Perfecte, quæ & quantitate discrepant & qualitate, ut illæ quarum vna est vniuersalis altera particularis, vna affirmans altera negans.

Imperfecte, quæ in qualitate sola dissentiunt, ut duæ singulares quarum altera affirmatiua, altera negatiua est: ut *Socrates est*, *Socrates non est*. Perfecta autem contradictoria supra definiebantur, non imperfecta.

Obiect. Indefinitæ propositiones sibi inuicem opponuntur, ut homo est niger, homo non est niger, At nec contrariè, quia sic solum vniuersales, nec subcontrariè, quia sic solum particulares, nec aliquo alio modo, ut ex earum definitionibus patet. Ergo diuisione oppositionis insufficiens est.

Formalis Et sic, ut dictum est solum duæ vniuersales, quarum altera affirmat, altera negat, contrariæ sunt, & duæ particulares altera affirmans, altera negans, subcontrariæ.

Solut. Oppositio propositionum contraria vel subcontraria est duplex. Altera

Secundum æquiualentiam. Et sic indefinitæ propositiones opponuntur contrariè aut subcontrariè. Nam semper in-

indefinitæ propositiones oppositæ, in materia necessaria contrariæ sunt, subcontrariæ vero in materia contingente.

Obiect. In omni oppositione subiectum eodem modo accipi debet, nam aliter esset æquiuocatio in propositione, sed in contradictorijs eodem modo non accipitur, quia in altera vniuersaliter sumitur, in altera particulariter. Ergo inter contradictorias non est oppositio.

Solut. In contradictorijs eodem modo accipitur subiectum, quantum ad significationem & proprium sensum, quia eandem rem significat in vtraque propositione: sed non quantum ad extensionem siue quantitatem significationis, quia in altera vniuersaliter, in altera particulariter rem eandem significat: æquiuocatio autem est non vbi quantitas, sed vbi significatio vocis immutatur.

Obiect. Illæ propositiones opponuntur contrariè, omnis homo est albus, omnis homo est niger, At ambæ sunt affirmatiuæ. Ergo contrariæ male definiuntur.

Secundum formam, quando iisdem existentibus propositionis partibus, contrariusest enunciandi modus, vt altera sit affirmata, altera negata, sic non sunt contrariæ.

Sol. Contra-
ræ propositioni-
ones aliquæ
dicuntur, vel

Secundum materiam, quan-
do ipsarum propositionū par-
tes sibi inuicem sunt contra-
ræ: sic vero ex propositiones
contrariæ sunt cum prædicata
habeant contraria. Nota e-
nim quod contrarietas mate-
riæ, à contrarietate termi-
norum: contrarietas formæ
à contrarietate signorum ac-
cipitur.

2. Sunt contrariæ, ex parte, respectu habi-
to ad prædicatum, non simpliciter respectu to-
tius propositionis.

Obiect. Istæ propositiones omne animal est
homo, nullum animal est homo, sunt contrariæ
in materia necessaria vel impossibili: at Ambæ
sunt falsæ. Ergo prima lex contrariarum falsa
est. Maior probatur, quia si essent propositio-
nes contingentes, tum per secundā legem am-
bæ possent esse simul falsæ, & per definitionem
contingentis supra assignatam, omne animal
posset esse homo, & sic brutum homo esse posset

Solut. Ista regula ut reliquæ omnes, intelli-
genda est de materia necessaria & impossibili,
ubi prædicatio directa est. At vero in istis præ-
dicatio est indirecta.

Præ-

Directa, quando communius de eo quod est minus commune dicitur : vt , homo est animal.

Indirecta , quando id quod minus commune est de eo affirmatur, quod est magis commune : vt , animal est homo. Nota igitur quod in omnibus istis regulis directapredicatio intelligitur.

Obiect. Illæ propositiones , Nullus homo est species, aliquis homo est species, sunt contradictoriæ , at ambæ sunt falsæ. Ergo lex contradicentium fallax est. Probo minorem : hæc enim, nullus homo est species, est falsa , quia homo in vniuersali species est, vt ex definitione speciei patet. Illa etiam falsa est, aliquis homo est species , nam aliquis homo est indiuiduum, scil. vagum, indiuiduum autem species esse non potest,

Solut. Ista regula intelligenda est in predicatione reali, non intentionali.

Realis, vbi res de re predicatur : vt , homo est animal, homo est doctus.

Predicatio enim

Intentionalis, vbi vox artis predicatur : vt, homo est species, animal est genus, in priori igitur predicatione lex contradicentium locum obtinet.

1. Vel dicen-
tum quod in
propositio-
ne signum (ali-
quis) potest esse
determinatio

Rei ad hunc sensum, aliquis
homo, id est, homo particula-
ris est species, sic quidem fal-
sa est.

Modi, ad hunc sensum, ali-
quis homo, i. homo aliquo
modo sumptus est species, sic
vera est: quia homo aliquo
modo sumptus, scilicet, in vniver-
sali, est species.

Ob. Ad positionem vniversalis, non sequitur
positio particularis, vt non sequitur, posito ho-
mine, poni *Socratem*, quia homo manet cor-
rupto *Socrate*. At propositio subalternans est
vniversalis, subalternata est particularis. Ergo
male statuitur ea lex subalternarum, si subal-
terna sit vera, subalternata est vera.

Soluti. Vni-
versale est du-
plex,

Incomplexum, quo pacto
significat rem aptam de mul-
tis prædicari, vt animal, sa-
xum, &c. Ad positionem au-
tem talis vniversalis non se-
quitur positio particularis.

Complexum, quo modo nil
aliud est quam vniversalis pro-
positio. Ad eius autem posi-
tionem, particularem poni
necesse est.

SECTIO XVI.

De Equipollentia propositionum.

Equipollentia est duarum propositionum categoricarum æquivalentia in quantitate & qualitate, in veritate & falsitate per aduentum negationis.

p. t.

Ad cuius explicationem primo notandum, quod æquipollentia bifariam accipitur, nempe aut

Generaliter, & sic nomina æquipollentiæ & æquivalentiæ idem significant.

Specialiter, & distincte, & sic æquivalentia pro eadem significatione (nam idem est æquivalentia quod eadem significatio) terminorum aut propositionum, æquipollentia autem pro æquivalentia propositionum accipitur. Quocirca hoc pacto æquivalentia, est genus æquipollentiæ.

Secundo notandum quod duplex est propositionum æquivalentia.

Materialis, ratione terminorum, quando s. constant ex terminis eiusdem significationis: vt, *Cicero* est homo, *Tullius* est animal rationale.

Formalis, & artificiosa: quando s. propositiones (aliter repugnantes) ad eundem sensum

LOGICÆ.

51

sensum ratione negationis reducuntur. Hæc vero sola hoc in loco intelligitur.

1. Ut in sensu penitus conueniant, eandemque plane significationem habeant, eademque omnes conditiones veritatis, falsitatis, quantitatis qualitatis.

Notandum igitur, vt ex definitione colligitur, quod duæ conditiones ad propositionum æquipollentiam requiruntur.

2. Ut ista æquiualentia fiat ratione adiunctæ negationis. Nam si à naturali couenientia vel vniuocatione ipsorum terminorum proueniat, proprie æquipollentia dici non potest. Quocirca ea sola est huius loci quæ ambas conditiones habet.

SECTIO XVII.

De Equipollentia Regulis.

TRes sunt æquipollentiæ in propositionibus regulæ. Prima: Si alicui signo vniuersali aut particulari præponatur negatio, æquipollet suo contradictorio. Id est, Si sint duæ propositiones sibi inuicem contradictoriæ, præposita altere earum negatione, fit alteri æquipollens. Ex. gr. Hæ propositiones contradictoriæ sunt. Omnis homo est albus,

D 2

quidam

quidam homo non est albus. Si igitur alteri earum negationem præposueris, vt, non omnis homo est albus, fit alteri æquipollens, quidam homo non est albus, i. eiusdem prorsus sensus & significationis.

Secunda regula. Si alicui signo vniuersali, postponatur negatio, æquipollet suo contrario. Id est, Si duæ propositiones vniuersales sint, quarum altera negat, altera affirmat, i. quæ sunt contrariæ, si signo alterius earum postposueris negationem, fiunt æquipollentes. Vt, v. gr. Omnis homo ambulat, nullus homo ambulat, contrariæ sunt. Si igitur signo alterius earum postposueris negationem, vt, omnis homo non ambulat, fit æquipollens huic, nullus homo ambulat.

Tertia regula. Si alicui signo vniuersali, aut particulari, & præponatur & postponatur negatio, æquipollet suo subalterno. Id est, Si duæ propositiones subalternæ proponantur, vt, omnis homo est animal, quidam homo est animal: si præponatur & postponatur alteri earum negatio, vt, non omnis homo non est animal, fit alteri æquipollens, quidam homo est animal.

Vnde breuiter colligitur, quod negatio signo atque subiecto propositionis,

1. Præposita,	In	1. Contradi-	Æquipollen- tiam facit. Exempli
2. Postposita,		cterijs,	
3. Præposita & postposita,		2. Contrarijs, 3. Subalternis,	

Exempligratia.

*Non omnis, quidam non : Omnis non, quasi nullus,
Non nullus, quidam : Sed nullus non, valet omnis.
Non aliquis, nullus : Non quidam non, valet omnis
Non alter, neuter : Neuter non præstat uterque.*

Notandum, quod regulæ æquipollentiarum traduntur solum de contradictorijs, contrarijs, & subalternis: de subcontrarijs autem nulla est æquipollentiæ regula.

1. *Præ. Contradic.* 2. *Post, Contrar* 3. *Præ, postque, Subalter.*

1. Id est. Si vni ex contradicentibus præponas negationem, ex contradicentibus facis æquipollentes. 2. Si signo vnius ex contrarijs postponas negationem, facis æquipollentes ex contrarijs. 3. Si signo vnius ex subalternis, & præponas & postponas negationem, facis æquipollentes ex subalternis.

SECTIO XVIII.

Dubitationes resolvuntur.

Ob. **N**ulla negatio dat propositioni quantitatem, ergo negatio præposita signo particulari ei non dat vniuersalem quantitatem. Et proinde prima regula falsa est. Antecedens patet, quia negatio est qualitas propositionis, qualitas autem quantitatem dare non potest

Sol. Negatio
duplicem ha-
bet in propo-
sitione esse.
Etum, alterum

Immediatum, quod est ne-
gare id, quod post se sequi-
tur.

Mediatum, quod est po-
nere oppositum illius, quod
ipsa negat. Itaque negatio
per se solum negat, per acci-
dens tamen & ex consequen-
ti variat & mutat quantitatem
signi cui adiungitur. Ideoque
quando negat quantitatem
vniuersalem, ex consequenti
ponit particularem, & negans
particularem, ex consequen-
ti ponit vniuersalem, & de-
nique negans negationem,
consequenter ponit affirmati-
onem.

Ob. Contradictoriae semper repugnant in
quantitate & qualitate, vt ex earum definiti-
onibus patet, ergo nunquam sunt æquipollen-
tes. Argumentum clarum, quia æquipollentes
in quantitate & qualitate conueniunt.

Resp. Verum est, Contradictoriae quamdiu
manent contradictoriae nunquam æquipollent
At negatione præposita, desinunt esse contra-
dictoriae, & æquipollentes efficiuntur.

Ob. Negatio siue præposita, siue postposita
signo est eiusdem semper naturæ & virtutis,
at negatio præposita signo non facit æquipol-
lere contrarias, sed contradictorias. Ego nec
post-

postposita contrarias æquipollere facit.

Sol. Dicendum quod negatio absolute & in se considerata, eadem est vbicunque posita sit in propositione, sed non est eadem respectu effectus quem in propositione exercet. Natura enim negationis est id tantum negare quod post ipsam sequitur in propositione. Ideo præposita quantitati in contradicentibus ipsam tollit: quam, si postponatur vt in contrarijs nequaquam tollit.

Ob. Dux subalternæ propositiones minus repugnant quam dux contradictoriæ. Ergo Facilius ad æquipollentiam reuocantur. Sed ad contradictoriarum æquipollentiam sufficit vna negatio. Ergo ad æquipollentiam subalternarum dux negationes necessariae non sunt.

Sol. Dux negationes si voces respicias, plus aliquid sunt quam vna negatio: At quoad actum negandi minus sunt, quia vna alterius vim impedit. Idcirco qualitatem propositionis non immutant, quod faciunt in æquipollentia contradicentiam, sed quantitatem solum. Nam prior negatio facit vt mutetur qualitas: posterior impedit ne mutetur qualitas. Quocirca secunda adiicitur, non vt plus mutetur propositio, sed ne plus mutetur.

Ob. Si regula æquipollentiæ in subalternis vera esset, tum dux negationes affirmationem facerent, vt hæc non aliquis homo non est doctus æquipolleret huic, omnis homo est doctus,

sed duæ negationes affirmationem non faciunt, quia affirmatio & negatio sunt opposita, at vnum oppositorum non est causa alterius.

Solut. Negatio non potest esse causa affirmationis primo & per se, sed per accidens & ex consequenti potest: quatenus alteram negationem negat, negata enim negatione, necesse est affirmationem poni.

Ob. Quod destruitur aut tollitur, à contrario suo tollitur, vt axioma Philosophorum habet. At vna negatio non est alteri contraria. Ergo vna alteram non tollit.

Quatenus negant ea quibus præponuntur, sic contraria non sunt.

p. t.

Sol. Negationes illæ bifariam considerantur nempe vel

Quatenus vna negat, altera negatur, i. vna quasi agit, altera patitur, & sic contraria dici possunt. Ex.g. in hac propositione non aliquis homo non vivit. Si posterior negatio referatur ad id quod sequitur, scil. copulam propositionis, actiue se habet & negat, sin vero ad negationem præcedentis passiuè se habet & negatur.

• Nota ad intelligendum duas posteriores regulas æquipollentiæ. Quod per negationem signo postpositam, non intelligitur immediata postpositio, vt si, proxime sit postposita signo & præ-

proposita subiecto : Sed mediata, vt negatio signo & subiecto postponatur, & immediate antecedit copulam propositionis. Nam aliter non totam propositionem sed solummodo propositionis subiectum immutaret.

SECTIO XIX.

De conuersione Propositionum.

Apud dialecticos triplex conuersio est

1 In rebus absolutis, inter terminos, qui de se mutuo vniuersaliter affirmantur, vt inter hominem & risibile: Nam omnis homo risibilis est, omne risibile homo est.

2 In relatiuis, inter terminos, qui se mutuo respiciunt, vt inter patrem & filium: Nam omnis pater est filij pater, & omnis filius est patris filius.

3 In propositionibus, quo pacto hic tractatur.

Sunt inter dialecticos qui hos tres conuersionis modos accurate nominibus distinguunt, & eam quæ est inter terminos absolutos vocant: conuertibilitatem, quæ inter relatiua conuertentiam, quæ autem inter propositiones propriè conuersionem.

Conuersio definitur, Commutatio apta terminorum

rum propositionis: Ad quam intelligendam nota quoddicitur.

Commutatio terminorum.] Vbi non ipsarum vocum, sed ordinis commutatio intelligitur, vt subiectum in locum prædicati, & prædicatum in locum subiecti transeat, vt ex.gr. Homo est animal, animal est homo.

Apta.] i. Cum tali habitudine & cohærentia ad se inuicem, vt in recta consequentia, vna propositio ex altera inferatur. Vt in his, nullus homo est equus, ergo, nullus equus est homo. Et in his omnis homo est animal, Ergo aliquod animal est homo.

Nota autem quod ex his propositionibus: altera dicitur conuersa, ea scil. quæ est antecedens in argumentatione: Altera vero conuertens, ea nempe quæ est consequens.

1 Vt sint eadem voces in vtraque propositione, subiecti, prædicati, copulæ.

2 Vt sit Commutatio subiecti, in locum prædicati, & contra.

3 Vt mutuo præpositiones sic dispositæ se inferant & arguant in disputatione, i. vt si vna sit vera, altera eadem necessitate vera sit, vel secundum se totam, vel saltem aliquam partem. Quæ de causa hæ non conuertuntur, omnis homo est

Aduertendū itaque quod tres conditiones requiruntur ad propositionum conuersionem.

est animal, & omne animal est
homo quia prior vera est, al-
tera falsa.

SECTIO. XX.

De tribus Conuerſionis Modis.

Est autem } 1. Simplex, vel vniuerſalis.
triplex con- } 2. Per accidens, vel parti-
uerſio pro- } cularis.
poſitionum. } 3. Per contrapoſitionem.

Conuerſio ſimplex eſt, 1. *mutatio mera ſub-
iecti in locum prædicati, & è contra, 2. ma-
nente eadem propoſitionis quantitate & qualitate,*
Cuius definitionis duæ partes notandæ ſunt.

Prior. *Pura mutatio ſubiecti in locum prædica-
ti & è contra*] id eſt, Mutatio tantum ordinis
terminorum. Vt diſtinguatur à conuerſione per
contrapoſitionem, in qua non ſolum ordo ter-
minorum mutatur, ſed etiam extenſio, cum ter-
mini infiniti mutantur in terminos infinitos.

Posterior. *Manente eadem qualitate & quan-
titate.*] Quæ adiicitur vt diſcernatur à conuer-
ſione per Accidens, In ea enim quantitas pro-
poſitionis mutatur, vt infra apparebit.

[Vniuerſali negatiuæ, vt
nullus homo eſt lapis. Ergo
nullus

Notandum
vero quod hic
conuersionis
modus con-
uenit tantum
propositioni.

nullus lapis est homo. Non
autem vniuersali affirmatiuæ,
quia non sequitur, omnis ho-
mo est corpus. Ergo, omne
corpus est homo.

Et particulari affirmatiuæ,
vt quidam homo est animal.
Ergo, quoddam animal est
homo. Non autem particu-
larinegatiuæ, quia non sequi-
tur aliquod animal non est ho-
mo. Ergo, aliquis homo non
est animal.

2. *Conuersio per accidens. est* 1. *mera transpo-*
 sitio subiecti in locum prædicati & è contra : 2. ea-
dem manente qualitate, sed mutata quantitate.
Cuius etiam duæ partes.

Prior. *Mera transpositio subiecti, &c. i. Mu-*
ratio solum ordinis, Vt distinguatur à conuer-
sione per contrapositionem.

Posterior. *Eadem manente qualitate, sed mutata*
quantitate, i. Vniuersali propositione facta par-
ticulari, vt distinguatur à conversione simplici.

Notandum
vero quod hoc
conversionis
modo conver-
titur solum

Vniuersalis affirmatiua in
particularem affirmatiuam, vt
omnis homo est animal. Ergo
aliquod animal est homo. Et
vniuersalis negativa in parti-
cularem negativam. Vt nullus
homo est equus : Ergo, aliquis
equus non est homo.

3. *Conuersio*

3. *Conuersio per contrapositionem*, Est 1. *mutatio subiecti in locum prædicati & è conuerso*: 2. *manente eadem quantitate & qualitate*, sed 3. *terminis finitis mutatis in infinitos*. Vt *omnis homo est animal*, & *omne non animale est non homo*. Tres eius definitionis partes.

Prima: *Mutatio subiecti*, &c.] In qua cum alijs conuersionis modis conuenit.

Secunda: *Manente eadem quantitate*, &c.] Vt discernatur à conuersione per accidens in qua quantitas vniversalis in particularem mutatur.

Tertia: *Mutatis terminis finitis in infinitos*.] Vt distinguatur ab vtrisque; reliquis conuersionis speciebus, in quibus nulla fit terminorum mutatio, sed solum ordinis vel quantitatis.

Notandum
autem quod
iste conuer-
sionis modus
conuenit tum
propositioni

1. Vniversali affirmatiuæ,
vt conuertatur in seipsam, vt,
Omnis homo est viuens: Er-
go *omne non vivens est non*
homo.

2. Particulari negatiuæ, vt
conuertatur in seipsam, Vt,
quidam equus non est albus.
Ergo, *Quoddam non album*
non est non equus.

Prima dicitur simplex quia
in ea est simplex, & vnica mu-
tatio, sc. ordinis prædicati &
subiecti, cæteris omnibus ma-
nentibus immutatis.

Secunda

De istorum
autem modo-
rum nomini-
bus, nota quod
conuersio:

Secunda, per accidens: quia
per eam propositio non con-
vertitur secundum se totam
sed secundum aliquam sui par-
tem, i. non secundum omnia,
sed quædam subiecta tantum.

Tertia, per contrapositionem,
quia in ea est contra-
ria terminorum positio, cum
ponantur ut finiti in vna, &
ut infiniti in altera propositi-
one.

Quocirca propria nota conuersionis simpli-
cis, est mutatio ordinis subiecti & prædicati,
sine omni alia mutatione. 2. Propria nota
Conuersionis per accidens est mutatio quan-
titatis. 3. Propria denique nota conuersi-
onis per contrapositionem, est mutatio termi-
norum finitorum in infinitos.

De prædictis conuersionis modis nota hos
Versus à Sophista.

Feci simpliciter, conuertitur Eua per Acci.

Asi O per Contra: Sic fit conuersio tota.

Ad hos rite intelligendos. Nota, quod *A* est
proprius character & nota, qua Sophista de-
signat propositionem vniuersalem affirman-
tem. *E*, vniuersalem negantem. *I*, particu-
larem affirmantem. *O*, particularem negan-
tem. Sicigitur intellige. *Feci*, i. vniuersalis
negatiua designata per *E*, & particularis affir-
matiua designata per *I*. conuertuntur simpli-
citer.

citer. *Eua* i. vniuersalis negatiua designata per *E*, & vniuersalis affirmatiua designata per *A*, conuertuntur per Accidens, *Ast. O*, i. vniuersalis affirmatiua designata per *A*, & particularis negatiua designata per *O*, conuertuntur per contrapositionum.

p. t.

Ne autem in propositionum conuersione aliqua difficultas lateat, obseruandæ sunt hæ tres conditiones.

1 Vt in conuersione totum extremum accipiatur, vt hæc propositio, nullus homo est peior asino, non debet conuerti, Ergo nullus asinus est peior homine, quia totum prædicatum non transponitur, sed, nihil peius asino est homo.

2 Vt sit eadem suppositio & significatio cuiusq; termini in vtraque: Vt hæc propositio nullus homo est species: non potest conuerti, ergo, nulla species est homo, quia homo sumitur in priori distributiue, in posteriori confuse.

3 Vt obseruetur amplificatio in copula, i. conueniens extensio ipsius verbi ad aliud tempus, vt seruetur apta terminorum applicatio. Vt hæc propositio aliquis vir fuit infans conuerti non sic debet, aliquis infans fuit vir, sed aliquis qui fuit infans est vir.

S E C T.

SECTIO XXI.

Dubitationes resolvuntur.

Ob. **H**Æc propositio vniuersalis affirmans [*omnis homo est risibilis*] conuertitur in hanc (*omne risibile est homo*) simplici conuersione, *vt ex definitione patet*: Ergo vniuersalis propositio affirmans conuertitur simpliciter.

p. +

Resp. 1. Propositiones duplices sunt alia ex terminis

Aequalibus, cum subiectum & prædicatum æque latè patent, vt in hac propositione *homo est risibilis*.

Inæqualibus, cum subiectum latius patet prædicato, vel è contra, vt in his propositionibus, *animal est homo*, *homo est animal*: de his vero non de illis intelligitur, quod simplex conuersio negatiuæ, & non affirmatiuæ propositioni conuenit.

Resp. 2. Vel dicendum qd. duplex est conuersio

Materialis, ex mutua terminorum inter se cohærentia, & hæc conuenire potest vniuersaliter affirmantibus.

Formalis, & artificiosa, quæ ex regulis conuersionis pendet, & hæc solum negantibus conuenire potest.

Ob.

Ob. Hæc est simplex conversio: *Socrates est homo, quidam homo est Socrates*, quia non est conversio per *accidens*, aut per *contrapositionem*; sed ibi est mutatio quantitatis singularis, in particularem, Ergo simplex conversio male definitur.

Resp. Singularis, & particularis quantitas distinguuntur, quoad modum *enuntiationis*, non quoad modum *conuersionis*: nam idem modus conuersionis conuenit singularibus & indefinitis, qui conuenit particularibus.

Ob. Non sequitur: *Quidam liber est in domo, Ergo, Quædam domus est in libro*. Igitur conversio simplex non conuenit particularibus.

Resp. Non est legitima conversio, quia totum prædicatum non transfertur in locum subiecti, sed sic converti debet: *quidam liber est in domo: Ergo, quiddam in domo est liber*.

Ob. Vbi est mutatio à finito in infinitum, est mutatio quantitatis, sed in conversione per *contrapositionem* est talis mutatio. Ergo est mutatio quantitatis.

Resp. Est mutatio quantitatis in terminis, non in propositione, quæ semper manet in sensu eiusdem quantitatis, cum idem signū retineatur.

Ob. Conuersio est mutatio, ergo vbi est duplex mutatio non est simplex conuersio. At in conversione simplici est duplex mutatio; nam tum subiectum, tum prædicatum mutatur. Diverfarum autem rerum diversa est mutatio. Ergo non bene definitur simplex conuersio.

Resp.

Resp. Est mutatio duplex, si respiciantur partes propositionis, sed est vnica mutatio, si tota propositio spectetur.

2. Vel dicendum quod sunt duæ mutationes in numero, sed vnica in specie.

SECTIO. XXII.

De propositione hypothetica.

Propositio hypothetica est quæ constat ex pluribus categoricis per coniunctionem unitis: vt homo vivit, & lapis non viuit, cuius definitionis duæ sunt partes. Prior (quæ constat ex pluribus categoricis) spectat ad materiam: nam categoricæ propositiones sunt materia hypotheticæ.

Materia Hypotheticæ duplex. { 1. Proxima: ipsæ propositiones categoricæ.
2. Remota: termini simplices ex quibus categoricæ cōficiuntur.

Posterior (unitis per coniunctionem) spectat ad formam: nam forma hypotheticæ est ipsa vnio categoricarum per coniunctionem.

Forma propositionis duplex, altera quæ dicitur forma. { 1. Partis, quæ in categorica est ipsa copula: in hypothetica ipsa coniunctio.
2. Totius, quæ in categorica est vnio extremorum per copulam: in hypothetica est vnio categoricarum per coniunctionem.

Est

Est autem triplex propositio hypothetica: { 1. Conditionalis.
2. Copulatiua.
3. Disiunctiua.

1. Propositio conditionalis est hypothetica, in qua duæ categoricæ coniunguntur per notam dictionis, aut argumentationis, aut causalitatis.

Vnde tres sunt species conditionales.

1. Causalis, in qua vniuntur propositiones categoricæ coniunctione causali, vt, quia homo habet pulmonem spirat;

2. Rationalis, in qua vniuntur coniunctione illatiua, aut argumentationis: vt, homo spirat, ergo pulmonem habet,

3. Conditionalis, proprie in qua vniuntur coniunctione conditionis: vt, si homo spirat, habet pulmonem.

Notandum, quod in hisce omnibus argumentatio includitur, vnde propositio altera nominatur antecedens, s. prior, quæ s. habet rationem inferentis: altera vero consequens, quæ nempe habet rationem illatæ: vt in hac causali, quia sol lucet, dies est; prior, sol lucet, est antecedens; posterior, dies est, est consequens.

2. Copulatiua propositio est hypothetica, in qua coniunguntur plures propositiones categoricæ,

regoricæ, per coniunctionem copulationis: vt,
Deus est verus, & omnis homo mendax.

Propositio
copulatiua est
+ duplex, alia

1. Expressa, vbi nota copulationis exprimitur, vt in præcedenti instantia.

2. Implicita, in qua inuenitur aliquod aduerbium coniunctioni implicitè annexum.

1. Temporis: vt, quando ego curro, vos sedetis.

2. Loci: vt, vbi ego studeo, vos luditis.

Siue

3. Aduersationis: vt, *Pau-
lus* est Apostolus, sicuti *Pe-
trus*.

4. Relationis: vt, tantum valet arbor, quantum fructus.

Hæ & similes, in quibus est aut expressa, aut tacita copulatiua, inter copulatiuas recensentur, quatenus vi & sensu copulatiua nota in his semper includitur.

3 Disiunctiua propositio est in qua connectuntur plures categoricæ per coniunctionem disiunctiuam. vt, *Socrates* fuit philosophus, aut *Plato* non fuit.

+ 1. De veritate & falsitate harum propositionum notandum, quod conditionalis ea vera, in qua est bona consequentia, i. in qua talis est cohærentia propositionum categoricarum, vt si antecedens sit vera, consequens etiam

etiam necessario erit vera, vt si homo spiritum ducit, tum viuit.

Ea autem falsa est, in qua non est certa consequentia, & in qua antecedens vera esse potest interim vt consequens sit falsa: vt (si homo viuit lucet sol.)

Veritas igitur conditionalis consistit non in veritate categoricarum ex quibus componitur, sed in ipsarum cohærentia.

<p>2 Ad veritatem causalis & rationalis duæ conditiones requiruntur. Si, vt</p>	}	<p>1 Vtraque pars sit vera. 2 Antecedens sit causa illationis consequentis: si autem altera harum desit, vel altera falsa sit, aut non debita cohærentia, falsa erit propositio.</p>
---	---	--

3 *Copulatiua* vera est cuius omnes propositiones categoricæ sunt veræ, illa autem falsa in qua aliqua eius pars & aliqua propositio falsa est.

Vnde ad veritatem omnium veritas requiritur, ad falsitatem vnius falsitas sufficit: vt hæc vera, (homo est particeps rationis, & equus expers: (hæc autem falsa (homo est rationalis) & equus est risibilis.

4 *Disiunctiua*; ea vera est cuius aliqua propositio vera est, licet aliæ falsæ sint: falsa vero ea est in qua ambæ sint falsæ. Quocirca ad veritatem, omnis veritas sufficit, ad falsitatem omnium falsitas exigitur: vt hæc vera, (ignis vel est

est calidus vel frigidus) hæc falsa (vel homo est bos vel equus est asinus.)

p. t

Duplicia sunt
accidentia cate-
goricæ propo-
sitionis

1. Immediata, quæ na-
turam categoricæ proxime
sequuntur, vt quantitas &
qualitas & hæ conueniunt,
hypotheticæ gratia catago-
ricæ.

2. Mediata, quæ secun-
dario & mediante quantita-
te & qualitate conueniunt,
vt oppositio, equipollentia,
conuersio, & hæ hypotheti-
cæ omnino non conueni-
unt.

Obiect. Hæc est conditionalis, si sol lucet
tum bos est animal, sed nec vera, quia conse-
quentia mala est, nec falsa quia ea non est falsa
cuius omnes partes sunt veræ, Ergo condition-
nalis male definitur.

Resp. In ea
conditionalis duo
spectantur

1. Materia & categoricæ
ex quibus conficitur & quo-
ad hanc est vera.

2. Forma, & consequen-
tia vnius ad alteram &
quoad hanc falsa est.

Obiect. Illa propositio est copulatiua *Socras*,
& *Plato* philosophantur, sed in eo non sunt duæ
propositiones categoricæ vt per se patet, ergo
non est hypothetica, Maior manifesta est, quia
est in ea copulatio, ergo est copulatiua.

1. Imper.

Resp. Copulatio est duplex.

1. Imperfecta, s. terminorum quando in vno subiecto vnoue prædicato plures termini copulantur per coniunctionem & talis non facit hypotheticam propositionem.

2. Perfecta s. propositionum, quando plures propositiones copulantur, & talis hoc in loco intelligitur, est ergo ea copulatiua quantum ad subiectum non vero secundum se totam.

Ob. Totum nihil aliud est quam omnes suæ partes, ergo vt tota copulatiua falsa sit, necesse est vt omnes eius partes sint falsæ, & consequenter vna pars nõ sufficit ad falsitatē copulatiuæ.

Resp. Totum capitur

1. Distributiue pro omnibus partibus sigillatim acceptis, & si tota sit falsa, singulas partes oportet esse falsas.

2. Collectiue pro omnibus simul sumptis, & sic nisi omnes partes veræ sint propositio integra falsa erit.

Obiect. Coniungere & Disiungere sunt contraria: at contraria eidem simul non conueniunt, ergo eadem coniunctio non potest simul coniungere & disiungere easdem propositiones: at coniunctio disiectiua coniungit eas propositiones: ergo non disiungit.

Resp. Coniungere & disiungere non sunt con-

contraria, nisi idem modus intelligatur, sed est hic diversus modus, nam nota disiunctiua coniungit eas quantum ad voces: disiungit vero quantum ad significata.

Obiect. Hæc disiunctiua est vera, *Iohannes* cras ægrotabit, vel cras non ægrotabit: sed neutra eius propositio est vera, quia aut prima, aut secunda: sed ad neutram partem responderi potest.

+ *Resp.* Est altera earum vera, non determinate, sed indeterminate, & sic disiunctiua vera requirit aliquam partem veram, vel definite, vel saltem indefinite.

- *Ob.* Hæc est hypothetica: *Socrates* est Philosophus, qui alios docet philosophari: nam non est categorica cum constet ex duabus categoricis in ea tamen duæ categoricæ non vniuntur per coniunctionem: ergo hypothetica male definitur.

+ *Resp.* Omnis hypothetica constat ex categoricis unitis per coniunctionem aut explicitam & apertam, aut implicitam & intellectam: sic in ea propositione nota copulatiua intelligitur in relatiuo (qui) *Socrates* est Philosophus, & alios philosophari docet,

S I E T.

SECTIO. XXIII.

De propositione Modali.

Triples est
modus.

1. Nominis, ut adiectivum,
ut in hac, homo doctus dis-
putat.

2. Verbi, ut adverbium, ut
homo præclare disputat, sic
ut adiectiva determinaciones
sunt nominum, sic & aduer-
bium verborum.

3. Propositionis, qui modum
compositionis subiecti cum
prædicato determinat, ut ve-
rum, falsum, impossibile, &
possibile; necessarium, con-
tingens.

1. Qualitatem solum pro-
positionis, sic verum vel fal-
sum modi sunt.

2. Quantitatem materiæ
propositionis, quæ sc. indicat
qualis ipsa materia est, & sic
solum quatuor, iam postremo
nominati, propositiones mo-
dales constituunt.

Def. Est igitur modus vox quædam propo-
sitionis compositionem ratione materiæ deter-
minans.

1. Ut determinet non ali-
quam propositionis partem,

E

sed

Vnde duæ
conditiones
requiruntur
ad rationem
modi, nempe

sed totius propositionis com-
positionem: vt à nominis ver-
bique modis distinguatur.

2. Vt determinet eam rati-
one materiæ; i. ostendat cu-
ius materiæ propositio est, vt
distinguatur à vera & falsa
quæ solum qualis sit composi-
tio designant, sine respectu ad
materiam.

Def. Modalis propositio est quæ aliquo ex
his quatuor modis est determinata. Necessa-
rium, Contingens: Impossibile, Possibile.

1. Necessarium est, quod non aliter se habe-
re potest, vt necessarium est hominem vivere.)

2. Impossibile est, quod non potest ita se ha-
bere, vt impossibile est hominem esse asinum.)

3. Contingens, quod est & potest non esse;
vt (contingens est me legere.)

4. Possibile est, quod non est & potest esse;
vt (possibile est aquam esse calidam.)

Notandum
quod hi mo-
di ponuntur
du.

1. Ex par-
te vocis,
quia po-
nuntur in
proposi-
tione in-
terdum,
nempe

1. Nominaliter, vt
(possibile est homi-
nem currere.) Ne-
cessarium est homi-
nem spirare.)

2. Aduerbialiter,
vt (homo possibi-
liter [currit,] ho-
mo necessario spi-
rat.)

pliciter in pro-
positione, al-
tera enim est
differentia.

2. Ex par-
te loci e-
ius in pro-
positione
quia po-
nuntur

1. In principio,
vt (impossibile
est hominem esse
lapidem.)
2. In fine : vt
(homo est animal
necessario.)
3. In medio, vt
(homo possibili-
ter currit.)

Est autem
modalis du-
plex

1. Composita, in qua idem
tempus importatur, vt (im-
possibile est sedentem am-
bulare) & ambulare dum se-
deat.

2. Divisa, in qua aliud tem-
pus intelligitur, vt (possibile
est sedentem ambulare) &
eum qui iam sedet posthac
ambulare.

Notandum autem quod optima ratio discer-
nendi sensum diuisum à composito, à loco ip-
sius modi requiri potest, nam si intra proposi-
tionem modus ponatur, vt (homo albus possi-
biliter est niger) sensum diuisum facit, at si ex-
tra propositionis materiam in principio eius
aut fine, vt impossibile est hominem album esse
nigrum (hominem album esse nigrum impos-
sibile est) sensum compositum facit.

Not. Si quis hanc differentiam obseruat au-

thoritate fortassis aliquorum exemplorum *Aristotelis*, at nullo præcepto facile conuinci potest.

Notandum quod modalis propositionis duæ sunt partes, {

- 1. Materia, quæ nihil aliud est quam ipsa categorica propositio.
- 2. Forma quæ nil aliud est quam modus ipse ad determinandam Categoricam adhibitus.

SECTIO. XXIIII.

De accidentibus modalis propositionis.

Duplex est quantitas modalis propositionis, {

- 1. Dicti.
- 2. Modi.

1. Dicti, & ipsius categoricæ inclusæ in modalis, & sic quadruplicem quantitatem habet: sicut pura categorica propositio.

2. Modi, & sic dividitur in vniversalem & particularem, nulla autem modalis ex parte modi indefinita est, aut singularis. Prior quantitas materialis est: Posterior formalis dici potest.

1. Propositio modalis vniversalis est, quæ habet modum vniversalem, vt necessarium & impossibile.

2. Propositio vero modalis particularis est quæ modum habet particularem, vt possibile & contingens.

Affir.

Affirmatio etiam & negatio in } 1. Dicti. }
modali esse potest duplex, altera } 2. Modi. }

1. Modi, quando ipse modus negatur, & quando negatio præponitur modo, vt non necessarium est hominem esse animal.

2. Dicti, quando ipsa copula negatur, sicut in pura categorica: vt, necessarium est hominem non esse asinum. Similiter dicendum de affirmatione, i. esse aliam Modi, quando negatio modum non præcedit.

2. Aliâ Dicti, quando non præcedit copulam:

Ex quibus illa modalis simpliciter affirmatiua, aut negatiua dicitur, quæ quoad modum talis est, illa vero quæ quoad dictum talis, secundum quid modalis dicitur affirmatiua vel negatiua.

Vnde patet eandem modalem & affirmatiuam negativamque diversa ratione esse posse: sicut ex modo & copula, alterum quandoque affirmatur altero negato.

Regulæ veritatis & falsitatis modalium propositionum.

1. Propositio modalis de necessario vera est, cuius materia necessaria est, vt necesse est hominem esse animal, falsa, cuius materia, aut impossibilis est, aut contingens vt necesse est hominem esse bovem, necesse est hominem esse album.

2. Propositio modalis de impossibili vera est, cuius materia est impossibilis, vt impossibile est hominem esse equum, falsa vero, cuius

t materia vel est necessaria, vel contingens, vt impossibile est hominem esse animal, impossibile est hominem esse album.

3. Propositio modalis de possibili vera est cuius materia aut necessaria est, aut contingens, vt possibile est hominem viuere, possibile est hominem currere, falsa cuius materia est impossibilis, vt possibile est hominem esse asinum.

4. Propositio modalis de contingenti falsa est, cuius materia, aut est necessaria, aut impossibilis, vt contingens est hominem esse corpus, contingens est hominem esse brutum.

Notandum, quod omnes veræ propositiones modales necessariae sunt, omnes falsæ impossibiles: nam quamuis materia alicuius modalis & categorica, quam includit, sit contingens, tamen ipsa modalis contingens non est: vt hæc propositio de modo contingenti. Contingens est hominem esse album, est necessaria, quia ita est, nec potest aliter esse quam contingens. Ista autem impossibilis est, equum esse album est necessarium, quia licet equus potest esse albus, non tamen potest esse necessarium, equum esse album.

Not. Aliud igitur est esse contingentem propositionem, & esse de modo contingenti: seu aliud est esse categoricam propositionem puram contingentem, aliud esse categoricam propositionem modalem contingentem.

Ob. Determinatio est actio, quia deter-
minare

minare est agere, sed modus non est actio, ergo male definitur modus esse determinatio propositionis.

Resp. Aliquid determinat propositionem dupliciter.

1. Effectiue, & sic proferens propositionem enim modo ipsam determinare dicitur & hoc est agere.

2. Formaliter, & sic ipse modus propositioni adhibitus ipsam determinat, & hoc non est agere.

Ob. Si modus sit determinatio propositionis, tum propositio, quæ caret modo, est indeterminata, & per consequens indefinita, at omnis propositio modo carens non est indefinita. Ergo,

1. Quantitatem, sic omnis propositio est indeterminata.

Resp. Indeterminatio est duplex, alia quoad

2. Compositionem subiecti cum prædicato, & sic omnis pura categorica indeterminata est, qui nullus modus, signumue in propositione ponitur, quod indicare possit, qualis compositio est.

Ob. Per se & per accidens faciunt modalem propositionem, vt per se, *Socrates est animal*, ergo non sunt quatuor solum modi.

1. Primarij, solum quatuor nominati.

Resp. Modi
duplices sunt

2. Secundarij, & sic sunt
multo plures, vt vtile, inutile;
certum, incertum; per se,
per accidens; qui tamen om-
nes ad quatuor prædictos re-
ducuntur: sicut per se sub ne-
cessario, per Accidens sub
contingenti continentur.

Ob. Ista est propositio modalis: Possibile est
Socratem currere, sed in ea non est propositio
determinata, ergo modalis male describitur,
minor patet, quia *Socratem* currere, non est
propositio.

Resp. Est propositio implicita, nam est pos-
sibile *Socratem* currere significat est possibile,
vt *Socrates* sit currens, licet ergo non sit propo-
sicio formaliter & explicata, est tamen virtua-
liter & implicate.

Ob. Modus in modalibus est earum forma:
sed quantitas sumitur ex materia non forma:
ergo ex modo quantitas earum haberi non
potest.

Resp. Quantitas subiectorum, sicut in puris
categoricis, materiam sequitur, sed quantitas
compositionis subiecti, cum prædicato, sicut in
modalibus, formam sequitur.

Ob. Affirmatio & negation sunt contraria:
ergo eadem modalis affirmatiua & negatiua
esse non potest.

Resp. Verum est ratione eadem; at quæ est
affirmatiua ratione modi, potest esse negatiua
ratione copulæ, vel è conuerso. S B C.

SECTIO XXV.

De Argumentatione.

Explicatis partibus materialibus argumentationis, deinceps de ipsa argumentatione dicendum est.

Def. Est autem argumentatio oratio in qua propositio vna ex alia vel alijs consequi dicitur.

1. Quia vox simplex nequit esse argumentatio, dicitur oratio: vt, homo est animal, ergo homo est corpus.

2. Dicitur (in qua vna propositio denotatur sequi ex alia vel alijs) quia sat nō est ad naturā argumentationis, vt vnasequatur ex altera, nisi in tali ratione exprimaturs ipsa consecutio: vt homo est animal, & homo est corpus, argumentatio non est, licet in re ipsa vnasequatur ex altera, nisi per notam illationis explicetur.

Vnde apparet tres esse argumentationis partes: nempe,

1. Illam, ex qua altera inferitur, vt in præcedenti exemplo, homo est animal, & hæc nominatur antecedens.

2. Illam, quæ inferitur, vt in eodem exemplo, homo est corpus, & hæc nominatur consequens.

3. Ipsam notam illationis, exprimentum cōsecutionem, vt ergo, igitur, &c. quæ est quasi vinculum & nodus antecedentis & consequentis.

ELEMENTA

1. Materiales, vt antecedens & consequens, ex quibus materialiter argumentatio conficitur.

pt
Notandum,
quod harum
partium alia
sunt, nempe

2. Formales, forma
autem argu-
mentati-
onis alia,
nempe
quoad.

1. Vocem,
vt nota illatio-
nis.

2. Significa-
tionem, vt ipsa
connexio ante-
cedentis, & con-
sequentis, & ip-
sa consequen-
tia quam illa-
tionis nota de-
signat.

Notandum,
quod antece-
dens in argu-
mentatione
biformis esse
potest, nempe

1. Simplex, vt in enthy-
mema, vbi vnica propositio
præcedit notam illatiuam, vt,
homo est corpus, ergo est sub-
stantia.

2. Duplex, vt in Syllogismo,
vbi duæ propositiones præce-
dunt notam illatiuam, vt omne
animal est corpus, omnis ho-
mo est animal, ergo omnis
homo est corpus: quarum pri-
orem maiorem appellant, po-
steriorem minorem.

Diuiditur argumentatio
dupliciter, & secundum

1. Qualitatem.

2. Substantiam.

Argumen-

Argumentati-
onum quoad
qualitatem alia
est

1. Bona, in qua consequens
necessario infertur ex antece-
dente: vt, homo loquitur, er-
go habet linguam.

2. Mala, in qua consequens
non recte infertur ex antece-
dente: vt, homo loquitur, ergo
est doctus.

Consequen-
tia autem bo-
na est duplex :

1. Quoad materiam, in qua
ob ipsarum rerum coniunctio-
nem necessariam, vna ex alte-
ra necessario infertur: vt, *Soc-
rates* est homo, ergo *Socrates*
est rationalis: ibi enim bona
consequentia est solum ob ne-
cessariam connexionem ho-
minis & rationalis:

2. Quoad formam, in qua
propter modum collocandi,
vna sequitur ex altera: & non
ob ipsarum rerum necessari-
am coniunctionem, sed prop-
ter modum collocationis pro-
positionum De Signis & Mo-
dis vide post.

Quoad formam autem hæc bona est conse-
quentia, licet non quoad materiam: Omnis
lapis est animal, omnis homo est lapis, ergo
omnis homo est animal. In hac enim licet nul-
la sit ipsarum rerum connexio, tamen prie-
ribus illis positis, necesse est sequi id quod
infer-

inferitur, propter modum collocandæ huius argumentationis in figura & modo.

Secunda diuisio argumentationis quoad substantiam, est generis in suas species.

Quatuor enim species sunt: { 1. Syllogismus.
2. Enthymema.
3. Inductio.
4. Exemplum.

Syllogismus autem duplex: { 1. Categoricalus.
2. Hypotheticus.

Def. Est autem Syllogismus argumentatio in qua quibusdam positis & concessis, necesse est aliud euenire per ea quæ posita sunt & concessa.

1. Oratio ponitur loco generis: duplex enim syllogismi genus. { 1. Remotum sic oratio.
2. Proximum: sic argumentatio genus est.

2. In qua quibusdam] i. quibusdam propositionibus, quæ particula ponitur ad differentiam enthymematis, in quo vnica est præmissa, saltem formaliter & quoad vocem, at in syllogismo plures præmissæ esse debent.

3. Positis] i. dispositis in modo & figura ad differentiam inductionis & exempli, in quibus propositiones secundum modum & figuram non disponuntur.

4. Necesse est euenire] i. sequi & inferri in conclusione, quæ particula ponitur ad differentiam Sophisticorum syllogismorum, in quibus
licet

licet conclusio apparet sequi ex præmissis, non tamen necessario sequitur.

5. Aliud] i. aliam propositionem, nempe conclusionem, quæ ponitur ad differentiam fallaciæ (in petitione principij ubi conclusio eadem est cum præmissis.

Syllogismus
autem duplex
est, nempe

1. Perfectus, qui evidentem habet necessitatem suæ illationis, sicut sunt syllogismi qui in quatuor modis primæ figuræ efformantur.

2. Imperfectus, qui non habet necessitatē suæ illationis evidentem, ut syllogismi in alijs modis & figuris confecti; qui aliter evidentiam suæ illationis non habent, quàm per eorum reductionem ad syllogismos primæ figuræ.

Syllogismus duplex
duas habet
partes,
nempe

1. Materiam, quæ duplex:

2. Formam, quæ etiam duplex:

1. Remota sunt termini ex quibus propositiones constantur.

2. Propinqua, sunt propositiones ex quibus immediatè conficitur syllogismus.

1. Ex parte terminorū quæ appellatur figura.

2. Ex parte propositionum quæ nominatur modus.

De materia remota nempe terminis. { Notandum quod tres sunt termini in omni syllogismo, nempe { 1. Maior. 2. Minor. 3. Medius.

Maior terminus vel maius extremum est quod coniungitur cum medio in maiore propositione.

Minor terminus vel minus extremum est quod coniungitur cum medio in minore propositione.

Medius vero terminus, est qui bis sumitur ante conclusionem, ipsam vero conclusionem non ingreditur, ut omne animal est corpus, omnis homo est animal, ergo omnis homo est corpus.

Animal est medius terminus, corpus est maior, homo est minor.

Notandum, quod omnis terminus bis ponitur in syllogismo, maior in maiore propositione & conclusione; medius in maiore & minore, nec omnino in conclusione: minor in minori propositione & conclusione.

Medius autem terminus nominatur à Dialecticis

{ 1. Medium, quatenus vnit & coniungit vnum extremum alteri. 2. Argumentum quatenus est causa, ut conclusioni de qua dubitatur fides adhibeatur.

De materia } Propositiones item in omni
propinqua, i. }
propositionib. } Syllogismo tres sunt, nempe,

1 Maior quæ à dialecticis interdum absolute
propositio nominatur, prima, s. Syllogismi e-
nuntiatio.

2 Minor etiam assumptio dicitur, quæ est
secunda syllogismi enunciatio.

3 Conclusio, quæ notam illationis sequitur
& ex maiori, & minori infertur & est tertia syl-
logismi enunciatio.

De forma } Figura autem syllogismi est
remota, scil. } medij termini cum cæteris dis-
figura. } positio quoad subiectionem &
prædicationem.

1 Altera in qua medium est
subiectum maioris propositio-
nis, & prædicatum minoris, vt
omne animal est corpus vide
instantiam præcedentem.

2 Altera est in qua medium
est prædicatum in vtraq; propo-
sitione s. maiori & minori.

Est autem
figura triplex

3 Altera in qua medium
subiectum est in propositione
vtraque, vt omnis homo est
corpus, aliquis homo est ani-
mal, ergo aliquod animal est
corpus. Vnde versus (Sub. præ.
prima, bis præ. secunda, tertia
bis Sub.)

Sic

Sic exponitur, medium in prima figura subiectum est in vna præmissa, prædicatum in altera, in secunda figura, bis prædicatum, & prædicatum in vtraque præmissa, in tertia figura bis subiectum, & subiectum in vtraque præmissa.

De forma propinquæ, i. modo.

Modus est ordinatio propositionum in syllogismo secundum certam qualitatem & quantitatem.

Syllogismorum autem modus duplex est, alij enim sunt

1. Indirecti, in quibus inferitur conclusio, in qua minus extremum de maiori prædicatur, vt omne animal est vivens. Omnis homo est animal, ergo aliquod viuens est homo.

2. Directi, in quorum conclusione maior extremitas prædicatur de minore, vt omne animal est vivens, omnis homo est animal, ergo omnis homo est vivens.

Eorum autem qui directe, concludunt alij sunt

1. Perfecti,

2. Imperfecti.

1. Perfecti, qui per se apparent necessario concludere, & qui ita perspicue & clare conclusionem inducunt, vt ipso rationis lumine eius firmitas in concludendo perspiciatur, & tales sunt modi quatuor in prima figura.

2. Imperfecti, qui per se non ita apparent necessaria

cessario concludere, sed per reductionem ad alios syllogismorum modos evidentes sunt, tales vero sunt modi secundæ tertiæque figuræ qui ad modos primæ figuræ reducuntur ut infra dicemus.

Omnia autem modorum nomina numero nouemdecem, his versibus continentur à sophista. 1. Barbara. 2. Celarent. 3. Darij. 4. Ferio. 5. Baralipon. 6. Celantes. 7. Dabitis. 8. Fapesmo. 9. Frisefomorum. 10. Cesare. 11. Camestres. 12. Festino. 13. Baroco. 14. Darapti. 15. Felapton. 16. Disamis. 17. Datisi. 18. Bocardo. 19. Ferison.

Notandum quod novem priores ex his modis ad primam figuram pertinent, quatuor sequentes ad secundam, sex ultimi ad tertiam.

Ex modis autem primæ figuræ quatuor priores directi sunt, quinque vero posteriores indirecti, in quibus quantum ad positionem terminorum in præmissis, nulla est differentia à perfectis modis, sed solum quia est inversio terminorum in conclusione.

Quia in directis maior terminus prædicatum conclusionis est, minor subiectum: In indirectis vero minor terminus prædicatum, & maior subiectum.

Notandum autem quod ex ea literarum observatione, de qua supra diximus in conversione, facile est syllogismos per omnes formare modos: Nam *A.* universalem affirmativam denotat, *E.* universalem negativam, *I.* particularem

rem affirmatiuam, O particularem negatiuam.

Deinceps notandum in singulis dictionibus esse tres syllabas, nam vbi sunt plures, vltima adijciuntur metri causa : per primam syllabam maior intelligitur : per secundam minor, per tertiam conclusio, vt in his exemplis.

Fig.	1. Barbara.	{	Omnis virtus est qualitas.
			Omnis iustitia est virtus,
			Ergo
	2. Cesare.	{	Omnis iustitia est qualitas.
			Nullus homo est expers rationis.
			Omnis Asinus est expers rationis : Ergo
	3. Darapti.	{	Nullus Asinus est homo.
			Omne animal est vivens.
			Omne animal est corpus, Ergo
			{

Duplices sunt regulæ syllogismo-
rum aliæ
1. Generales omnium figurarum.
2. Speciales quæ diuersæ di-
uersis figuris conueniunt.

Regulæ generales quæ in omni syllogismo obseruantur quatuor sunt,

1. Prima, ex ambabus præmissis particulibus nihil sequitur in syllogismo, & quando vtraque premissa particularis est, nulla conclusio ex his inferri potest.

2 Secunda, ex ambabus præmissis negatiuis in syllogismo nihil sequitur.

3 Tertia si aliqua præmissarum particularis sit, oportet conclusionem esse particularem, nam particularis conclusio recte inferri potest ex vniuersalibus præmissis, sed nunquam vniuersalis conclusio ex præmissa particulari.

4 Quarta, si aliqua præmissarum fuerit negatiua, oportet conclusionem esse negatiuam, nam ex puris affirmatiuis nunquam concluditur negatiua.

De particularibus autem regulis, obseruandum qd duę sunt catholicę regulę primę figurę.

1 Prior est, in modis directis & perfectis, primę figurę, semper oportet maiorem esse vniuersalem.

2 Posterior est, in modis directis & perfectis primę figurę, semper oportet minorem esse affirmatiuam, vnde si vel maior sit particularis, aut minor negatiua in prima figura, nihil sequitur.

Secundę item figurę sunt duę leges & regulę, 1. prima, oportet maiorem semper esse vniuersalem in secunda figura.

2 Secunda, oportet conclusionem in secunda figura semper esse negatiuam, vnde vbi in secunda figura aut maior particularis est, aut affirmatiua conclusio, nihil sequitur.

Tertię item figurę duę regulę. 1. Prima, oportet minorem in tertia figura semper esse affirmatiuam.

2 Secunda

2. Secundo oportet conclusionem in tertia figura semper esse particularem, unde si aut minor sit negatiua, aut conclusio vniversalis in tertia figura, nihil sequitur.

Not. Veritas harum particularium regularum clare apparebit, inspiciendo particulares modos cuiuslibet specialis figuræ.

Ob. Argumentatio est actio rationis, nam idem est argumentari quod discurrere, discurrere autem est propria actio intellectus, at oratio est actio linguæ, dicitur enim oratio quasi oris ratio, ergo argumentatio non est oratio.

+ <i>Resp.</i> Argumentatio consideratur tum	1. Formaliter, quoad essentiam, sic est interior discursus intellectus.
	2. Significatiue, quoad expressionem, sic est exterior discursus oris & oratio, unde argumentatio non aliter oratio dicitur, nisi quatenus exprimitur oratione.

Ob. Bona est ea argumentatio in qua omnes leges argumentationis observantur, sed in argumentatione mala: vt homo est animal, ergo homo est Asinus, obseruantur omnes conditiones, cum omnes partes legitimas habeat, 1. Antecedens, 2. Consequens, 3. Notam. Ergo argumentatio mala est bona.

+	1. Quoad formam sic est bona.
	2. Quoad materiam sic est mala

Resp. Argumentatio bonafariam dicitur, aut

mala, Nam vt sit bona secundum formam, satis est vt denotetur per notam conclusionis vnā inferri ex altero, at vero vt sit bona secundum materiam requiritur, vt re ipsa referatur. Et vt consequens necessario pendeat ab antecedente.

Obiect. Vna species eiusdem generis non prædicatur de altera, sed exemplum est inductio & Enthymema syllogismus, vt inquit *Arist. lib. I. Demonstr. cap. I.* ergo membra confunduntur & mala est divisio.

Resp. Syllogismus duplex est,

1. Perfectus ex tribus constans propositionibus, & talis non est Enthymema.

2. Diminutus, ex duabus conflatus, & talis ibi dicitur Enthymema.

Inductio item est duplex est

1. Consummata, quæ est processus ab omnibus singularibus ad ipsum vniversale.

2. Inchoata, quæ est ab vno aut ab aliquibus singularibus ad aliquid vniversale, & huiusmodi inductio exemplū est.

Obiect. Omnes species argumentationis ad Dialecticam spectant, sed solum inductio & syllogismus ad Dialecticam spectant affirmante
Aristotele

Aristotele allegato loco: Enthymema vero & exemplum ad oratores, ergo Enthymema & exemplum non sunt species argumentationis.

Resp. Duo spectantur in } 1. Doctrina.
exemplo & Enthymemate: } 2. Et usus.

1. Doctrina & modus docendi precepta quibus sunt formanda, & sic pertinent solum ad Dialecticam.

2. Usus & praxis, & exercitium ipsorum præceptorum, & sic spectant ad orationem: non enim docet orator quomodo fabricanda sunt, sed à Dialectica fabricatis utetur.

Obiect. Omne genus conuenit æqualiter suis speciebus, non vni magis quam alteri, sed argumentatio illis conuenit inæqualiter, ut magis syllogismus quam cæteris, cum syllogismus sit perfectissima argumentatio, Ergo.

Resp. Argumentatio con- } 1. Essentiam, quæ definiti-
sideratur quo- } one explicatur, sic æque con-
ad } venit vniuersis.
} 2. Effectum, & actum pro-
} bandi & faciendi fidem, sic
} maxime syllogismo, inde indu-
} ctioni. Deinceps enthymema-
} ti, postremo exemplo.

De Syllogismo.

Obiect. Definitio constare debet ex genere proprio & differentia, ut asserit *Arist. lib. 6. Topicorum cap. 3.* at oratio non est proximum syllogismi genus sed argumentatio, ergo male definitur.

Resp.

Resp. Conueniens, id est, necessarium non est, vt docet *Arist.* eodem in loco,

Nam duo spectantur in definitionis constructione, nempe

1. Modus, qui est ex genere & differentia.

2. Finis, qui est euidencia rei definitæ, in modo ergo artem respicimus, in fine cognitionem, quamuis ergo ex ratione artis consisteret ex genere proximo, tamen ratione finis potest ex remoto, vbi ipsum est notius.

Ob. Si in syllogismo omni necesse est sequi conclusionem ex præmissis, tum vnus syllogismus necessarius est & demonstrativus, nullus autem topicus, at id falsum est: ergo.

1. Consequentia, quoad connexionem conclusionis cum præmissis, & hæc est in omni legitimo syllogismo.

2. Veritatis, quoad ipsas propositiones, & hæc est solum in demonstratiua. Prior necessitas est hypothetica quia concessa præmissarum veritate, necesse est sequi conclusionem. Posterior autem est positiva, posterior demonstratiua propria, prior omnium communis.

Resp. Duplex intelligitur necessitas in Syllogismo

Ob. In qualibet propositione sunt duo termini,

mini, sed tres sunt propositiones in Syllogismo; ergo sunt sex termini & non solum tres.

Resp. Nego argumentum, quia quilibet terminus bis accipitur in syllogismo, sunt ergo tres solum diversi in specie, licet sex sunt quoad numerum.

Obiect. Omnis terminus est quidam extremum, at medium non est extremum, ergo nullus est medius terminus.

Resp. Medius terminus consideratur respectu

{	1. Præmissarum, quas semper aliqua ex parte terminat & sic est extremum.
	2. Extremitatum, quas unit & coniungit, & sic est medium.

Obiect. Syllogismus constat ex duabus tantum propositionibus, ut affirmat *Arist. lib. 1. Demonstr. cap. 3.* ergo non constat ex tribus.

Resp. Constat ex duabus tantum propositionibus, verum est, præmissis, & eas *Arist.* intelligit.

Nam duplex est modus propositionum in Syllogismo, nam aliæ se habent.

{	1. Activæ, quæ scilicet ad alias inferunt ut præmissæ, & tales duæ solum sunt in syllogismo.
	2. Passivæ, quæ scilicet ab alijs inferuntur, ut conclusio, & talis in syllogismo unica.

Obiect. Dispositio est actio, & disponere est agere, at figura non est actio, ergo non est medij termini dispositio.

Resp.

Resp. Dispositio capitur bifariam, nempe

1. Pro actu disponendi & sic est actio.
2. Pro modo & ordine disponendi, & sic non est actio, & sic sumitur à sophista.

Obiect. Id quod prædicatur de vtrisque extremitatibus, est super vtrasque extremitates: id quod subiicitur vtrisque est infra vtrasque: at medium non est supra aut infra extrema, sed inter vtrasque, ergo medium non est prædicatum in secunda figura, & subiectum in tertia.

Resp. Medium duplex, alterum

1. Positione.
2. Coniunctione.

1. Positione, quod scil. inter extrema ponitur, vt centrum in circulo.

2. Coniunctione, quod vnit & coniungit extrema, & tale est medium in secunda & tertia figura, Nam licet sit supra vel infra extrema, quoad positionem & prædicationem, est tamen inter extrema quoad coniunctionem, quatenus coniungit extrema in conclusione. At medium in prima figura est vtroque modo medium.

Obiect. Impossibile, necesse & modus est, vt supra dictum est, at non est ordinatio propositionum in Syllogismo quoad quantitatem & qualitatem, ergo modus male definitur.

Resp. Modus duplex,

1. Propositionis, qui in propositionis determinatione consistit, de qua dictum est.
2. Syllogismi, qui s. in ordinatione propositionum consistit, & talis hic definitur.

Obiect. Sequitur, *Socrates est corpus: Socrates est rationalis, ergo quoddam rationale est corpus, ergo sequitur conclusio ex puris particularibus.*

Resp. Duplex est Syllogismus, { 1. Expositorius & informis.
2. Figuralis & artificiosus.

1. Expositorius & informis, qui est ille cuius medium est singulare singulariter acceptum.

2. Figuralis & artificiosus, qui sc. in modum & figuram compingitur. Prior esse potest ex singularibus, hic vero nunquam: itaque quando dico Syllogismum non esse ex particularibus, intelligo compactum in modo & figura.

Obiect. Medium in prima figura includitur in minori termino necessario. At minor terminus ingreditur conclusionem; ergo & medium conclusionem ingreditur.

Resp. Ingreditur quidem per Accidens idque secundum rem, sed non ingreditur per se & secundum vocem, eo sc. modo quo ponitur in præmissis.

Obiect. Sequitur in secunda figura, Omne risibile est animal rationale, Omnis homo est animal rationale, ergo omnis homo est risibilis, ergo sequitur conclusio affirmans in secunda figura.

Resp. Consecutio duplex est, { 1. Materialis.
2. Formalis.

1. Materialis, quæ est ex rerum cohærentia, & talis bona consequentia affirmatiua esse potest in secunda figura, vbi omnes termini æquales sunt.

2. Formalis, quæ est ex propositionum dispositione, & quæ est in aliquo istius figuræ modo, & talis solum est negatiua in secunda figura.

SECTIO. XXVI.

De reductione Syllogismorum.

NOtandum quod modi posteriorum figurarum ad primæ figuræ modos reduci possunt.

Consideranda autem sunt in reductione

}	1. Finis & causa.	}
	2. Modus & regula quibus re-	
	ductio perficitur.	

1. Causa est imperfectio eorum syllogismorum qui in earum figurarum modis efformantur.

2. Finis & vsus, vt Syllogismis in quibus per se non appareat, concludendi necessitas, fides & euidencia adhibeatur.

Reductio autem est duplex

}	1. Per ostensionem.	}
	2. Ad impossibile.	

1. Per ostensionem, quæ est, cum aliquis imperfectus Syllogismus ad perfectum reduci-

tur per conuersionem, alicuius propositionis per eosdem terminos, vt in Cæsare : Nullus homo est immortalis, omnis Angelus est immortalis, ergo nullus Angelus est homo : Ad Celarent, per simplicem cōuersionem maioris : Nullum immortale est homo. Omnis Angelus est immortalis, ergo nullus Angelus est homo.

2. Ad impossibile quæ est cum ex contradictorio conclusionis, cum aliqua præmissarum inferitur contradictorium alterius præmissæ, vt in Baroco : Omne viuens est animatum, aliquis lapis non est animatus ; ergo aliquis lapis non est viuens.

Retineatur maior, Omne viuens est animatum, sumatur contradictorium conclusionis, Omnis lapis est viuens, & inferitur in Barbara contradictorium minoris, Omnis lapis est animatus.

1. De modo autem reductionis notandum primo, quod sunt quatuor consonantes, *B. C. D. F.* Quocirca omnes aliarum figurarum modi reducendi sunt ad eos modos, qui ab eodem consonante incipiunt, vt Cæsare & Camestres ad Celarent, Baroco & Bocardo ad Barbara, &c.

2. Secundo, notandum, quod & quatuor alie consonantes sunt in syllabis, Primo *S.* & hæc denotat propositionem per vocalem præcedentem designatam conuertendam simpliciter. Tertio *M.* & hæc notat transpositionem præmissarum, vt ex maiori fiat minor, Secundo

do P. & hæc notat eodem modo conuerſionem per accidens. Quarto C. & hæc notat talem modum reducendum per impossibile ſumpto contradictorio concluſionis loco præmiſſæ notatæ per vocalem antecedentem.

SECTIO XXVII.

De Enthymemate.

Def. **E**nthymema eſt ſyllogiſmus imperfectus in quo ex vnica propoſitione inferitur concluſio, vt, omne animal viuit, ergo omnis homo eſt viuens:

Notandum, quod ſyllogiſmus formaliter perfectus ex duabus præmiſſis concluſionem inferentibus conſiſtit.

Ideoque cum Enthymema ex vnica præmiſſa conſtat, igitur imperfectus quoad materialem, ſc. aut formalem perfectionem ſyllogiſmi eſſe dicitur: eſt tamen perfectus virtualiter, quatenus per vnā præmiſſam explicatā, alterum in mente habet intellectā, vnde eque firmum probandi robur habet atque ſyllogiſmus.

Syllogiſmus } 1. Euidentiā proba
dicitur imper- } tionis.
fectus biformi- } 2. Firmitatem proba
ter, & quoad } tionis.

Quoad euidentiā probationis, & ſic Enthymema imperfectus ſyllogiſmus vere dicitur, cum altera præmiſſa careat, ex qua inferitur concluſio.

Quoad firmitatem probationis : & sic Enthymema imperfectum non est intelligentibus auditoribus, neque minorem necessitatem habere videtur quam syllogismus.

Reductio ad Syllogismum.

Reducitur autem Enthymema ad Syllogismum per oppositionem præmissæ intellectæ, quomodo autem reducatur, intelligitur cum cognoscamus quæ præmissa deficit, quod ex terminis cognoscitur in Enthymemate collocatis; nam si maior terminus semel solum sumatur, deficit maior propositio; si autem semel minor, ea deficit: prædicatum autem conclusionis, maior terminus, subiectum, minor. In eo igitur casu ex termino deficiente & medio formanda propositio est, quæ adiecta prioribus consummatum syllogismum facit, V. G. Omne animal currit, ergo omnis homo currit, Maior terminus currit, ibi bis ponitur, ergo maior propositio non deficit, sed minor, quia minor terminus (homo) semel tantum recensetur Minor igitur propositio ex deficiente minori termino, & medio termino fabricanda est, omnis homo est animal, & perfectus euadit Syllogismus.

Ob. Enthymema est Syllogismus. Sunt diuersæ species argumentationis, ergo Syllogismus non prædicatur de Enthymemate, & consequenter male definitur.

Resp. Enthymema & Syllogismus explicatus & perfectus sunt diuersæ species: Enthymema

mema autem est syllogismus imperfectus & im-
plicitus.

Ob. Omnis reductio est posterioris in priora,
sed syllogismus non est prior enthymemate,
quia species eiusdem generis sunt simul natura,
affirmante *Arist. in postprædicamentis, in cap. de
modis simul* : ergo enthymema non reducitur
ad syllogismum.

<p><i>Resp.</i> Prius bifariam dici- tur :</p>	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="font-size: 4em; margin-right: 10px;">{</div> <div> <p>1. Origine, vel constitui- one, sic enthymema & syllo- gismus simul sunt, ut omnes species eiusdem generis.</p> <p>2. Perfectione, & sic syl- logismus est prior enthyme- mate, & perfectior, & sic re- ducitur enthymema ad syllo- gismum.</p> </div> <div style="margin-left: 10px;">+</div> </div>
--	---

SECTIO. XXVIII.

De Inductione.

Def. **I**nductio est argumentatio procedens à
singularibus sufficienter enumeratis ad
vniuersale: ut *Socrates* est rationalis, *Plato* est
rationalis, & sic de cæteris: ergo omnis homo
est rationalis.

(Argumentatio) genus est in definitione
quam duæ sequuntur differentiæ.

1. Prior (procedens à singularibus) per
cam

p^l eam enim a syllogismo & enthymemate discernitur, quæ procedunt ab vniuersalibus ad vniuersalia, vel ad singularia: (à singularibus s. sufficienter enumeratis) i. omnibus simul collectis in antecedente.

2. Posterior (ad vniuersale) per eam autem discernitur ab exemplo quod ab vno singulari procedit ad aliud, & non ad vniuersale.

Notandum,
quod singulare
bifariam acci-
pitur.

1. Absolute, vel indiuiduo,
vt *Sociate, Virgilio.*

2. Comparete, pro minus
vniuersali, s. pro inferiori re-
spectu alicuius superioris, quo
modo species alicuius generis
possunt dici eius singularia,
vt homo, & brutum anima-
lis, & hoc modo sumitur sin-
gulare in definitione inducti-
onis.

Notandum
item, quod v-
niuersale ca-
pitur

1. Indefinite, vt in hac, ho-
mo spirat.

2. Vniuersaliter, vt in hac
omnis homo spirat, & hoc
modo intelligitur fieri pro-
gressum ad vniuersale in in-
ductione.

Ob. Argumentatio omnis est motus in-
tellectus, & per consequens inductio: sed intel-
lectus non procedit ex singularibus, cum non
cognoscat singularia, cum proprium obiectum
intellectus sit vniuersale, vt singulare sensus. i.

phys

phys. cap. 3. ergo inductio non est à singularibus.

Resp. Intellectus confideratur vel

- 1. Per se, & sic solum vniuersalia cognoscit.
- 2. Quatenus valetur cum sensu, & sic cognoscit singularia.

Ob. In omni argumentatione antecedens debet esse notius consequente: at singulare non est notius suo vniuersali, sed è contra, vt *Arist.* 1. *phy. cap. 1.* docet: ergo non procedit à singularibus.

Resp. Vniuersale, quoad naturam; singulare, quoad nos, notius est.

Notitia duplex:

- 1. Apprehensiuæ, qua aliquid quouis modo intelligitur: sic singulare nobis notius quam vniuersale.
- 2. Demonstratiuæ, qua aliquid perfecte cognoscitur: sic vniuersale nobis notius singularibus.

Ob. In hoc argumento à singularibus ad vniuersalia proceditur: Socrates currit, Plato currit, & sic de cæteris omnibus hominibus: ergo omnis asinus currit: tamen ibi non est bona consequentia,

Resp. Inductio est in qua arguitur à singularibus non ad quoduis vniuersale, sed eorum singulariam quæ adducuntur in antecedente.

SECTIO XXIX.

De Exemplo.

Def. **E**xemplū est argumentatio, in qua ex vno aut quibusdā singularibus alterū probatur, vi alicuius similitudinis in ipsis existentis: vt Socrates est rationalis, & Plato est rationalis, ergo Nichomachus est rationalis.

In qua definitione partes obseruantur: nam ponitur (argumentatio) loco generis: duplex autem differentia.

1. Prior (in qua ex vno aut quibusdā singularibus) nempe in antecedente positis quæ adijcitur ad differentiam Enthymematis & Syllogismi quæ ab vniuersalibus procedunt.

2. Posterior (alterum singulare probatur) i. in consequente inducitur, quæ differentia adijcitur vt discernatur ab inductione, in qua à singularibus collectis arguitur ad vniuersale.

Tertia pars definitionis (vi alicuius similitudinis in ipsis existentis) quæ ostendit vnde vis probationis procedit in exemplo, nimirum propter similitudinem ipsorum singularium, quorum alterum infert, alterum infertur ad se inuicem. Sicut autem Enthymema reducitur ad Syllogismum, sic exemplum ad inductionem, sed duplici facta mutatione, alterā in antecedente, in qua perfectam oportet esse

aume-

numerationem singularium; altera in consequente, in qua singulare oportet mutari in vniuersale.

Obiect. Vnum singulare alteri simile, non est notius altero, sed omnis argumentatio procedit à magis noto ad minus notum, ergo exemplum non est argumentatio.

Resp. Singularia considerantur dupliciter, nempe

1. Quoad rem ipsam & materiam, & sic vnum singulare non est notius altero.

2. Quoad nos, & sic vnum singulare notius altero esse potest, & sic aliud probare potest.

Obiect. Quod rem solum illustrat, id non probat: sed exemplum solum illustrat, vt omnes dicunt Dialectici: ergo non probat, & per consequens non ostendit vnum singulare ex altero,

Resp. Exemplum spectatur, vel

1. Sub generali ratione argumentationis quatenus quædam argumentatio est, & sic probat.

2. Sub particulari ratione exempli quatenus exemplum est, & sic illustrat, probat igitur ratione illationis, illustrat ratione similitudinis.

Exempla

ELEMENTA

•Exempla sunt
duplicis ordi-
nis: alia enim
adhibita sunt.

1. Ad præcepta intelligen-
da, & ea solum illustrant.

2. Ad conclusiones infe-
rendas, & ea proculdubio
probant, maxima autem pars
Dialecticorum diuersa hæc
exemplorum genera confun-
dentes ex ignorantia, omnia
exempla illustrare solummodo,
non probare existimant. Hinc
clamant, sed falso, sed impe-
rite, sine veritate, sine arte.
Qui tamen error à communi
ore omnium, & aures affecit
falso sono, & infecit animos
falso sensu. Tantum est aliena
lingua nostræ menti præiudi-
cium.

FINIS.

4.
-
o
s
e
n
p
b
c
-
c
-
i
n
t
s
a
-